

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ   **S. Sayısı : 413**

Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun 22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak İçin 26.4.1961 Günlü, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi; Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile Adalet ve Anayasa Komisyonları Raporları (2/302, 2/308, 2/311, 2/312, 2/313)

TBMM Anavatan Partisi
Grup Başkanlığı
Sayı : 11-86/101

14 . 2 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanunlara bazı maddeler eklenmesi hakkında Kanun Teklifi, bu şekilde sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla,

Haydar Özalp
Niğde Milletvekili

Pertev Aşçıoğlu
Zonguldak Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında ve bu Kanunda Demokratik nizamın vazgeçilmez unsurları olarak tanımlanan Siyasal Partiler; vatandaşa iyiyi, yeniyi, güzeli sunmak, kendilerini ve faaliyetlerini beğendirmek zorunluluğunda olan müesseselerdir.

Yürürlükteki Siyasal Partiler ve Seçim kanunlarını siyasal partilerin üye kaydından kongrelerine aday tespitlerinden disiplin işlerine kadar tuzük ve yönetmeliklerde olabilecek detaylara inilerek herşeyine müdahale edilmiş âdeta kendilerine hiçbir konuda karar verebilecek imkân bırakmamıştır.

Siyasal Partilerin bütün kademeleri sadece belirli evrakları düzenleyen memurlardan oluşur duruma gelmektedir. Bu ise siyasal partilerin kendi gelişmelerini dolayısıyla demokratik siyasal hayatın oturması ve müesseseleşmesini engellemektedir.

Nitekim üç yılı doldurmayan uygulama süresi içinde siyasal partiler ve onları denetlemekle görevlendirilmiş devlet organları evrak ve bürokratik formalitelere boğulmuş, kanunun bazı maddeleri işletilemez olmuş, bazı maddeler yüzünden de partiler devlet organlarının hoşgörü ve müsamahasına sığınmak durumunda kalmıştır.

Öte yandan siyasal partileri her zaman zor durumda bırakmış olan kontenjan adaylığı sorununa bu Kanunda yeni bir çözüm getirilemediği gibi mevcut sistemde seçim kanunu ile siyasal partiler kanununun arasındaki farklı manalar yüzünden işletilemez durumdadır.

Ayrıca aday tespit işi bu Kanunla geçen (bir genel ve bir mahalli) seçimde de uygulanma imkânı bulamamış ve geçici maddelerle düzenleme yoluna gidilmiştir.

Bu itibarla getirilen yeni düzenlemelerle;

1. Formalitenin azaltılması,
2. Partilerin kongre, ön seçim, kayıt, disiplin, vs. gibi birçok işte rahat hareket edebilir, millete iyiyi sunmada yarışır hale getirilmesi,
3. İşlemeyen veya güncelleşmesi gereken bazı maddelerin işler hale getirilmesi,
4. Yurt dışındaki seçmen vatandaşların oy vermelerine kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

22.4.1983 TARİH VE 2820 SAYILI SİYASAL PARTİLER KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLERE AİT MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu Kanunun 10 uncu maddesi değiştirilerek formalite ve işlemlerin azaltılması maksadıyla, zaten doldurulacak çizelgede var olan bilgiler mevcut olduğundan ayrıca nüfus kâğıdı sureti verilmesi gerekmediğinden bu ibare kaldırılmıştır.

Madde 2. — Bu Kanunun 14 üncü maddesi değiştirilerek, kurucuların kurucu sıfatıyla parti büyük kongresine katılmaları sağlanmıştır.

Madde 3. — Bu Kanunun 19 uncu maddesi değiştirilerek, eski maddede 20 ila 24 ay olan kongre süreleri, 24 ile 34 ay arasına çıkarılmış, böylece siyasal partilerin kongreleri için daha geniş bir zaman ayırmaları sağlanmıştır. Özellikle seçimlerle, kongrelerin çatışmasına mani olunabilecektir.

Madde 4. — Bu Kanunun 20 nci maddesi değiştirilmiştir. Eski maddede yer alan ilçe delegelerinin sadece kayıtlı üye esasına bağlı olunması, alınan oyun hiç dikkate alınmaması uygulamada bazı haksızlıklara sebebiyet vermekte ve zorluklar çıkarmakta idi. Yeni değişiklikle daha evvel İl ve büyük kongre delegelerinde olduğu gibi İlçe kongrelerinde de siyasal partinin seçimde aldığı oy miktarı ölçü olarak kabul edilmiş, seçime girmemiş partiler için ise eski statü korunmuştur.

Madde 5. — Bu Kanunun 21 inci maddesi değiştirilerek, kongrelerde yapılacak seçimlerde yargı denetimi korunmakta ancak, birçok kongre iptaline ve uygulamada bir takım zorluklara sebebiyet veren hususlar giderilerek madde basitleştirilmiştir.

Madde 6. — Bu Kanunun 37 nci maddesi değiştirilerek, daha esnek hale getirilmiştir. Siyasal Partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Seçimlerde Türk Milletinin huzurunda serbestçe rekabet etme imkânına sahip olmalıdırlar. Madde eski şekliyle çok katı hükümler taşıdığından sistemi geliştirme fırsatı

mümkün olamamaktadır. Maddenin yeni şekliyle Siyasal Partilere aday tespitinde kolaylık sağlanmış ve milletçe benimsenecek en iyi adayları belirleme imkânı getirilmek istenmiştir.

Madde 7. — Bu Kanunun 38 inci maddesi değiştirilerek, merkez adaylığı parti içi sürüşmelere sebebiyet verilmeyecek şekilde düzenlenmiş ve istikrar unsuru haline getirilmiştir.

Madde 8. — Bu Kanunun 40 ıncı maddesi değiştirilerek, siyasal parti adaylarında, parti üyesi olma şartı arama imkânını kaldıran hüküm metinden çıkarılmıştır.

Madde 9. — Bu Kanunun 41 inci maddesi değiştirilerek, sandık kurullarında görev alacak devlet memurlarının on yıllık olma şartı kaldırılmıştır. Zira bu durum siyasal partilerin elinde ve yetkisinde olmayan bir görevlendirme sonucu zaman zaman iptal gerekçesi yaratmaktaki idi.

Madde 10. — Bu Kanunun 42 nci maddesi değiştirilerek, diğer maddelerle paralellik sağlamak amacıyla tüzükle belirlenen diğer hususlar ile de seçmen listelerinin tespit edilebileceği hükmü getirilmiştir.

Madde 11. — Bu Kanunun 46 ncı maddesi değiştirilerek, listelerin seçilecek milletvekili sayısı kadar adayla düzenlenmesini ve tercih sisteminin bu şekilde yapılması doğrultusunda hüküm getirilmiştir. Zira madde eski şekli ile adayların iki misli düzenlenip verilmesini gerektiriyordu. Bu durum yedeğe düşenlerin istifa etmesi, listelerin boşalması ve sistemin aksaması ihtimalini kuvvetlendirmekte idi.

Madde 12. — Bu Kanunun 57 nci maddesi değiştirilerek, her türlü parti içi itiraz yolları bittikten sonra ancak, adli organlara itiraz edilebileceği hükmü getirilmiştir. Zira parti içi itiraz yolları bitmeden parti içi disiplin işlerinin doğrudan mahkemelerde görülmesi, siyasal partilerin siyasal serbestisini kaldırmakta idi.

Madde 13. — Bu Kanunun 66 ncı maddesinde yapılan değişiklikle partilere yapılacak bağışlarla ilgili rakamlar güntün şartlarına uygun hale gelecek şekilde düzenlenmiştir.

Madde 14. — Bu Kanunun 101 inci maddesi değiştirilerek, siyasal partiler üzerinde Cumhuriyet Başsavcılığına verilmiş olan, kesinleşmiş yargı kararı olmadan cezai hüküm verme yetkisi yargı kararına bağlanmıştır.

Madde 15. — Bu Kanunun 115 inci maddesi değiştirilerek, tamamen fahri görevler olan siyasal parti kademelerindeki görevliler üzerindeki cezai sorumluluklar hafifletilmiştir.

Madde 16. — Bu Kanuna eklenen geçici madde ile de getirilen değişikliklerin tüzüklere hemen intikalinin sağlanmasını mümkün kılacak şekilde merkez karar ve yönetim kuruluna yetki verilmiştir.

26.4.1961 TARİH VE 298 SAYILI SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLERE AIT MADDE GEREKÇELERİ

Madde 17. — Bu Kanunun 1 inci maddesi değiştirilmiştir. T. C. Anayasasının 175 inci maddesinde Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların gerektiğinde Cumhurbaşkanlığı tarafından, halkoyuna sunulabileceği kabul edilmiş; 79 uncu maddesinin son fıkrasında da, bununla ilgili işlemlerin genel yönetim ve denetiminin milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre yürütüleceği belirtilmiştir. Milletvekili seçimlerinde seçmen kütüğüne ve oylamaya ilişkin işlemler hakkında kanun hükümleri uygulanmaktadır. Anayasanın halk oyuna sunulması hakkında 2707 sayılı Kanunun 1 inci maddesi 1982 Anayasasının halk oyuna sunulmasında 298 sayılı Kanunun uygulanmasını öngörmüş, ancak 2707 sayılı Kanun 1982 Anayasasının halk oyuna sunulmasıyla hükmünü icra etmiştir. Bu nedenlerle maddeye Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oylamasına sunulmasında da bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı yolunda kesin bir hüküm eklenmiş ve madde başlığı buna uygun olarak değiştirilmiştir.

Madde 18. — Bu Kanunun 52 nci maddesinde yapılan değişiklikle Siyasal Partilerin Radyo ve Televizyonla yapacakları propaganda esaslarında yeni düzenlemeler getirilmiş, buna göre TRT Kurumunca usulüne göre tespit edilen reklam tarifelerine göre bedelini peşin ödemek şartıyla kanunda belirtilen tarihler arasında 10'ar dakikayı geçmeyen üç konuşma hakkı görüntülü olarak verilmesi hükme bağlanmıştır.

Madde 19. — Bu Kanunun 86 ncı maddesi değiştirilerek 94 üncü maddenin (a) ve müteakip bentlerinde sayılanların dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanamayacakları belirtilmiştir.

Madde 20. — Bu Kanunun 94 üncü maddesinde yapılan değişiklikle yurt dışında ikamet edip ne çağıştıkları ülkede, ne de kendi memleketlerinde seçme hakkını kullanamayan vatandaşlarımıza, seçim günü Tür-

kiye de bulunmasalar dahi mevcut Anayasa sistemimizin ve milletlerarası hukuk ülkeleri doğrultusunda oy kullanmalarına kolaylık getirilmek hedeflenmiştir.

Madde 21. — Madde ile bu Kanuna bir ek madde ilave edilmiştir. Billindiği üzere kanunların halk oyu-na sunulması müessesesi ilk olarak 1982 Anayasasının kabulünde uygulanmış ve halk oyu ile kabul edilen bu Anayasanın 175 inci maddesinde düzenlenerek Anayasa Hukukumuzda yerini almıştır.

Her ne kadar Anayasanın halk oyuna sunulması ile ilgili olarak 1982 senesinde 2687 ve 2707 sayılı kanun-lar yürürlüğe konulmuş ise de bu kanunlar münhasıran 1982 Anayasasının halk oyuna sunulmasına ve kabu-lüne ilişkin hükümleri içerdiğinden bunların ilerde yapılacak halk oylamalarında uygulama imkânı kalmamış ve kanunların halk oyuna sunulmasında uygulanacak hükümlerin yeniden düzenlenmesi zorunlu hale gel-miştir. Gerek niteliği, gerekse Anayasanın 79 uncu maddesindeki gönderme nedeniyle bu müessesenin 298 sayılı Kanun kapsamına alınması uygun görülmüştür. Ancak 298 sayılı Kanun bu müessesenin hukukumuz-a girmesinden çok önce sadece seçimler için düzenlenmiş olup hükümleri içerik bakımından, halk oylama-sında da uygulanabilir nitelikte ise de ifadeler seçimlerle ilgilidir. Halk oylaması müessesesi bu Kanunun kapsamına alınınca, kanunun birçok hükmünün yazılışının halk oylamasının özellikleri dikkate alınarak dü-zeltilmesi ve kanuna yeni maddeler eklenmesi gerekmektedir.

10.6.1986 TARİH VE 2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK-LERE AİT MADDE GEREKÇELERİ.

Madde 22. — Bu Kanunun 4 üncü maddesi değiştirilmiştir. Buna göre Siyasal Partiler Kanununun 38 inci maddesi ile getirilen değişiklikte meydana gelecek belirsizliği ortadan kaldırmak için seçim çevrelerinin düzenlenmesinde yediden itibaren en büyük rakamdan başlama şartı konmuştur.

Madde 23. — Bu Kanunun 12 nci maddesinin 2 nci fıkrası Siyasal Partiler Kanunu hükümlerine para-lel olarak değiştirilmiş, partilerin katıldıkları her seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısı kadar aday göstermeleri hususu düzenlenmiştir.

Madde 24. — Bu Kanunun 13 üncü maddesinin 1 inci fıkrası Siyasal Partiler Kanununda getirilen de-ğişikliklere paralel olarak yeniden düzenlenmiştir.

Madde 25. — Bu Kanunun 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrası diğer maddelerle paralellik sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir.

Madde 26. — Bu Kanunun 26 ncı maddesinin (b) bendi değiştirilerek, merkez adayı bulunan seçim çev-relerinde o partinin merkez adaylarının isim ve soyadının listeye yazılacağı ifade edilmiştir.

Madde 27. — Bu Kanunun 28 inci maddesi Siyasal Partiler Kanununun 46 ncı maddesinde yapılan de-ğişiklikle uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 28. — Bu Kanunun 34 üncü maddesi Siyasal Partiler Kanununun 38 inci maddesinde yapılan de-ğişiklikle uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 29. — Bu Kanunun 35 inci maddesi diğer maddelerde yapılan değişikliklere paralel olarak ye-niden düzenlenmiştir.

Madde 30. — Bu Kanunun 63 üncü maddesi değiştirilerek, para cezası, güncelleştirilmiş ve bundan sonraki seçimlerde devamlı uygulanması sağlanmıştır.

Madde 31. — Yürürlük maddesidir.

Madde 32. — Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Yabancı Ülkelerde bulunan Türk vatandaşlarının oy kullanmalarını sağlamak için 26.4.1961 günlü 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki yasanın değiştirilmesine ilişkin yasa önerimiz gerekçeleriyle birlikte sunulmuştur.

Saygılarımızla.

19.2.1986.

<i>Reşit Ülker</i> İstanbul Milletvekili	<i>Onural Şeref Bozkurt</i> Çanakkale Milletvekili	<i>S. Hüsamettin Konuksever</i> Edirne Milletvekili
<i>Türkân T. Arıkan</i> Edirne Milletvekili	<i>Hüseyin Aydemir</i> İzmir Milletvekili	<i>Hayrullah Olca</i> İzmir Milletvekili
<i>İhsan Gürbüz</i> Hatay Milletvekili	<i>Kemal Gökçora</i> Bursa Milletvekili	<i>Bilâl Şişman</i> İstanbul Milletvekili
<i>Rıza Öner Çakan</i> Zonguldak Milletvekili	<i>Selahattin Taflıoğlu</i> Yozgat Milletvekili	<i>Rıza Tekin</i> Siirt Milletvekili
<i>Orhan Otağ</i> Kocaeli Milletvekili	<i>Salih Güngörmez</i> Kocaeli Milletvekili	<i>Lezgin Önal</i> Hakkâri Milletvekili
<i>Mehmet Sait Erol</i> Hakkâri Milletvekili	<i>Cemal Özdemir</i> Tokat Milletvekili	<i>Yılmaz Hastürk</i> İstanbul Milletvekili
<i>Tevfik Güneş</i> Kırşehir Milletvekili	<i>Sabit Batumlu</i> İstanbul Milletvekili	<i>M. Şükrü Yüzbaşıoğlu</i> Afyon Milletvekili

Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak için 26.4.1961 günlü, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi

GENEL GEREKÇE

1983 yılında yurt dışındaki Türk yurttaşlarının sayısı 2 milyon 242 bindir. Şimdi bu sayının 3 milyonu aştığı rahatlıkla söylenebilir.

Anayasamızın 67 nci maddesine göre, her yurttaşın seçme hakkı vardır. Ancak yurt dışında bulunan yurttaşlarımız bu güne kadar bu haklarını kullanamamışlardır.

26.4.1961 gün ve 298 sayılı «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki yasanın» 35 inci maddesinde yurt dışında bulunan yurttaşların seçmen kütüğüne yazılmaları esası getirilmiştir.

Bu yasa önerisi bu büyük seçmen kitlesine oy kullanmak olanağı kazandırmak için hazırlanmıştır.

Birçok batı ülkelerinde postayla oy kullanma yada vekâleten oy kullanma kanunu vardır. Amerikanın bir çok eyalet yasaları da bu esası kabul etmiştir. Amerikan yurttaşları yabancı ülkelerde Konsolosların gözetiminde oylarını kullanmaktadırlar.

Bu konuda ilk yasa önerisini İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, 3.4.1965'de T.B.M.M.'ye sunmuş, Dışişleri Komisyonunda onaylanmış, ancak dönem sona ermesiyle geçersiz olmuştur. Aynı öneri 69 ve 73 üncü dönemlerinde yenilenmiştir. Öneri 19.3.1976'da İçişleri Komisyonunda değiştirilerek onaylanmış, Adalet Komisyonuna gönderilmiş ancak 45 gün içinde sonuçlandırılmaması üzerine 22.12.1976'da doğrudan Millet Meclisi gündemine alınmışsa da görüşülmeden dönem sona erdiğinden geçersiz olmuştur.

Bu öneri aynen 1977 döneminde Kastamonu Milletvekili Sabri Tıgılı ile Sivas Milletvekili Azimet Köyüoğlu'nunca Millet Meclisine verilmişse de bu kez görüşülemeyerek geçersiz kalmıştır.

Böylelikle konu Millet Meclisince ele alınarak büyük ölçüde incelenmiş bulunmaktadır.

Maddeler çok açık olduğundan ayrıca maddelere gerekçe yazmaya gerek görülmemiştir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER VE 20 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak İçin 26.4.1961 günlü, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi

MADDE 1. — 26.4.1961 gün ve 298 sayılı yasanın 86 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir .

Yabancı ülkelerde bulunan ve bu yasanın 35 inci maddesi gereğince Seçmen Kütüğüne yazılmış olan seçmenlerin listeleri, oy pusulaları, zarflar ve diğer araçlar, bu yasa ve değişikliklerindeki esaslar içerisinde, oy verme gününden önceki uygun zamanda ilgili konsolosluklara Yüksek Seçim Kurulu aracılığı ile gönderilir.

MADDE 2. — 26.4.1961 gün ve 298 sayılı yasaya aşağıdaki Ek Madde eklenmiştir.

EK MADDE — Oy verme gününden bir süre önce Yüksek Seçim Kurulunun belli edeceği bir günde ve süre içinde yurt dışındaki seçmenler konsolosluklarda ve o bölgedeki devlete bağlı temsilciliklerimizde oluşturulacak sandık kurullarında oylarını kullanırlar Oy kullanma günü ve süresi uygun araçlarla yurt dışındaki seçmenlere duyurulur.

Konsolosluklarda ve temsilciliklerde ve diğer uygun görülen yerlerde yapılacak oy verme işlemlerinde görev alacak Seçim Kurulu ile Sandık Kurullarının sayısı, üyelerinin ve yedeklerinin sayıları ve hangi görevlilerden oluşacakları Yüksek Seçim Kurulunca önceden belirlenir.

Seçime katılan siyasi partiler her sandıkta bir gözlemci bulundurabilirler. Gözlemcilerin isimleri yurt dışındaki oylama gününden en az 15 gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirilir.

Seçmenler bu yasada yazılı esaslar içinde kapalı oy verme yerinde oylarını Türkiye'de ikametgâhlarının bulunduğu ilin adı yazılı zarfa koymak ve açılmayacak biçimde yapıştırmak yoluyla kullanır.

Oy verme işleminin ve süresinin bitiminde konsolosluk çevresinde oy sandıkları kapalı ve mühürlü olarak konsoloslukta toplanarak seçim kurulu, sandık kurulları başkanları ve parti gözlemcileri önünde açılarak zarflar illere göre ayrılıp sayıları belirlenir. Bir tutanak tutularak torbalara konup bu işlemleri içeren seçim kurulu yazısı ile Türkiye'deki ilgili il seçim kurulu başkanlıklarına kurşunlu mühürlü kıymetli evrak olarak postalanır.

Yurt dışındaki oy verme günün başlangıcından önce yurda girişlerini kanıtlayanlar bağlı oldukları seçim kuruluna başvurarak kendilerine ayrılan sandıkta Türkiye'deki seçim günü oylarını kullanabilirler.

İl Seçim Kurulları seçim çevresindeki ilçe seçim kurulları sayım döküm tutanaklarının birleştirilmesinden sonra yurt dışından gelen oyların sayım dökümünü yapar, son tutanağa işlemeyerek seçim sonuçlarını belirlerler.

MADDE 3. — Bu yasa yayımı gününde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Yasayı Bakanlar Kurulu yürütür.

T.B.M.M.
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Grup Başkanlığı
Sayı : 155

3 . 3 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekili Seçim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte il-
şikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

3.3.1986

Aydın Güven Gürkan
Antalya Milletvekili

Coşkun Bayram
Adana Milletvekili

Hasan Altay
Samsun Milletvekili

MİLLETVEKİLİ SEÇİM KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİNİN GEREKİÇESİ

Madde 1. — 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 3 ün-
cü maddesi kural olarak her ili bir seçim çevresi kabuletmışken; 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun
4 üncü maddesinde, yediden çok milletvekili çıkaran illeri birden çok seçim çevresine ayırmıştır. Bu ayırım
yapay olduğu kadar, pratik bir yarar da sağlamamaktadır. Çünkü, birleşik oy pusulasına bağlanmış seçim-
lerde, seçmen oyunu adaylardan çok, belli bir partiye yöneltmektedir. Bir ilin çıkaracağı milletvekili sayısı
bu yönüyle fazla önem taşımamaktadır.

Yedili bir il olduğu gibi kalırken, sekiz milletvekili çıkaran bir ilde iki seçim çevresi oluşturmanın inan-
dırıcı yanıtı gösterilemez. Bir seçmene, ilinden çıkacak milletvekillerinden ancak bir kısmına oy verme ola-
nağı tanınmanın ve ancak bir kısmı arasında tercih oyu kullanabilmesinin de hiç bir haklı yönü bulunmamak-
tadır.

Birden çok seçim çevresi olan illerde, boşalma halinde yapılacak ara seçimlerinde seçmen listelerinin gün-
celleştirilmesinde bir takım güçlüklerle karşılaşabileceği de anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, evvelce olduğu gibi, her il bir seçim çevresi olarak kabul edilmiş; 4 üncü madde buna
göre değiştirilmiştir.

Madde 2. — Bu madde, «ilk milletvekili genel seçimlerinde oy kullanmayan seçmenlere yönelik olduğu-
na göre, geçici maddeler arasında yer alması gerekirdi.

Seçmenlerin oy kullanmaları kadar, oy kullanmak istememelerine de demokratik bir hak gözüyle bakıl-
malıdır.

Bu nedenle 63 üncü maddenin yasa metninden çıkarılması uygun bulunmuştur.

Madde 3 ve 4. — Maddelerin yürürlük ve yürütmesi ile ilgilidir.

ANTALYA MİLLETVEKİLİ AYDIN GÜVEN GÜRKAN VE 2 ARKADAŞININ TEKLİFİ

10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 2839 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Seçim çevreleri ve çıkaracağı milletvekili sayısı

Madde 4. — Her il bir seçim çevresidir.

İllerin çıkaracağı milletvekili sayısı saptanırken her ile önce bir milletvekili verilir.

Son genel nüfus sayımı ile belli olan Türkiye nüfusu, geri kalan milletvekili sayısına bölünmek suretiyle bir rakam elde edilir. İl nüfusunun bu rakama bölünmesiyle bir ili ayrıca çıkaracağı milletvekili sayısı tespit olunur.

Bu suretle hesaplanan milletvekillerinin sayısı dörtyüzü bulmadığı takdirde, nüfusu milletvekili çıkarmaya yetmeyen iller nüfusları ile artık nüfus bırakan illerin artık nüfusları büyüklüklerine göre sıraya konular ve ilk hesapta iller arasında bölüştürülmemiş bulunan milletvekilleri bu sıraya göre dağıtılır.

Son kalan milletvekilliğinin verilmesinde, iki veya daha fazla ilin eşit nüfus veya nüfus artışı göstermesi halinde, bunlar arasında ad çekilir.»

MADDE 2. — 2839 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi yürürlükten kaldırmıştır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

3.3.1986

Coşkun Bayram
Adana Milletvekili

Hasan Altay
Samsun Milletvekili

26.4.1961 TARİH VE 298 SAYILI SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUNA EKLENEN EK MADDE GEREKÇESİ

Sayıları yüzbinleri bulan yurt dışındaki Türk seçmenlerin oylarını kullanabilmeleri zamanı çoktan gelmiştir. Ancak, bunun seçim sistemimize ters düşmeyecek biçimde gerçekleştirilmesi, seçmenin olabildiğince ayağına gidilmesi, aynı zamanda haksız ve adaletsiz bir oy kullanımına yol açılmaması gerekir.

Bazı önerilerde ileri sürüldüğü gibi gümrük kapılarında 24 saat süre ile 70 gün süren oy kullanımı yöntemini benimsemek olanaksızdır. Normal surette gümrük kapılarına gelecek ve oy kullanacak seçmen sayısı bekleneni vermeyecektir. Bazı partiler otobüslerle seçmenleri gümrük kapılarına taşıyacaksa bu haksız olur; seçmenlere gölge düşürür. Ayrıca onbinlerce işçi, belli bir dönemde bir süre için işlerinden ayrılmak durumunda kalır; bu da işçi-işveren ilişkilerini zedeler, İşçiler arzu etmedikleri bir dönemde izinlerini kullanma durumunda kalırlar. Gümrük kapısına kadar gelen işçinin neden yurt içinde oylarını kullanmadıkları sorusu da yanıtsız kalır.

Aynı şekilde yurt dışında çalışanların kullanacakları oyların seçim çevrelerinde değil de, Türkiye düzeyinde oranlama ile değerlendirmesi yolundaki görüşleride seçimden beklenen amaçla bağdaştırmak olanaksızdır.

Yapılması gereken, yargıç denetiminde, işçilerimizin iş yerlerine çok daha yakın elçilik ve konsolosluklarınızda, seçim sistemimizi zedelemeyen bir yöntem geliştirmektir. Bu konuda Yüksek Seçim Kurulunun eksiksiz düzenlemelerle sağlıklı bir uygulama getireceğinden de kuşku duyulmamalıdır.

Ek beşinci madde ile yapılmak istenen budur.

ADANA MİLLETVEKİLİ ÇOŞKUN BAYRAM VE SAMSUN MİLLETVEKİLİ HASAN ALTAY'IN TEKLİFİ

26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

«Ek Madde 5. — Yurt dışında bulunan ve oy kullanma yeterliği olan Türk vatandaşları, milletvekili seçimlerinde oy kullanabilirler.

En az altı aydan beri yurt dışında olan, Türkiye'de seçmen kütüklerinde kayıtlı bulunmayan, yirmibir yaşını bitirmiş seçmen, pasaportunu göstermek suretiyle oy kullanır.

Milletvekili genel seçiminin yapılacağı yıl içinde Yüksek Seçim Kurulu, yurt dışındaki seçmenlerin oylarını kullanabilmeleri ve sandık başı çalışmalarının düzenlenip yürütülebilmesi için yeteri sayıda hâkimi görevlendirir. Yurt dışı seçim çalışmalarını seçim takvimine uygun biçimde ayrıntılı olarak düzenler ve denetler.

Yurt dışındaki seçmenlerin oy kullanacakları sandıklar, Türk elçilik ve konsolosluklarında bulundurulur. Hangi elçilik veya konsolosluklarda, hangi yabancı ülkeler için sandık veya sandıklar bulundurulacağını Yüksek Seçim Kurulu oy yoğunluğunu ve seçim çevresinin genişliğini gözetererek saptar. Ayrıca hangi tarihler arasında, hangi saatlerde yurt dışındaki seçmenlerin oylarını kullanabilecekleri TRT ve basın aracılığı ile ve dış temsilciliklerimizce duyurulur.

Sandık kurulları, elçilik ve konsolosluklardaki görevlilerden de yararlanılmak suretiyle oluşturulur. Siyasal partiler, oy verme gün ve saatlerinde sandık başlarında ancak müşahit bulundurabilirler.

Seçmen, pasaportunu seçmen kartı gibi kullanır. Pasaporttaki kimliği, sandık kurulunca evvelce hazırlanmış seçmen listesine yazılır. İşyeri, Türkiye'deki ikametgâhı, ikametgâhı yoksa doğum yeri veya nüfusta kayıtlı olduğu yer ayrıca listeye kaydedilir. Seçmene, Yüksek Seçim Kurulu ve sandık mühürlü oy zarfı ve birleşik oy pusulası verilir. Seçmen kapalı oy verme yerinde oyunu kullanır. Kapalı zarfı alan sandık kurulu başkanı zarfın üzerine seçmenin ikametgâhına, yoksa doğum yerine göre ilini yazar; imza eder. Daha sonra seçmen sandığa kapalı zarfı atar ve seçmen listesini imzalar.

Yurt dışında kullanılan birleşik oy pusulalarında, seçime katılan siyasal partiler yer alır. Oy pusulalarında siyasal partilerin özel işaretleri, kısaltılmış adları, tam yazı halinde adları, «Evet» mührü basılacak boş daire bulunur. Bağımsız adaya oy kullanabilmesi için de bir sütun açılır. Seçmen isterse, kendisine illerine göre sıralanmış bağımsız milletvekillerinin aday listesi de gösterilir. Seçmen, kendi ilinden bir bağımsız adaya oy verecekse adını bağımsız aday sütununa yazmak suretiyle oyunu kullanır.

Yurt dışında oy kullanma yeterliği olan her seçmen, istediği herhangi bir sandıkta oyunu kullanabilir. Seçmen oyunu kullandıktan sonra, sandık kurulu başkanı bunu seçmenin pasaportuna yazar; mühür ve imza eder.

Sandıklar, görevli hâkim gözetiminde açılır. Kapalı oy zarfları üzerlerinde yazılı illere göre tasnif edilir. Torbaya konur. Durum bir tutanağa yazılır, oy zarflarının sayısını ve illerini de belirten tutanak imza olunur ve bir nüshası torbaya konur. Torba mühürlenir. Görevli hâkim bu torbaları Yüksek Seçim Kuruluna gönderir.

Oy kullanılan elçiliklerde ve konsolosluklarda seçim propagandası yapılamaz.

Yüksek Seçim Kurulu; kendisine gelen oy zarflarını, ilgili illerin il seçim kurulu başkanlıklarına, seçim günü akşamı saat 17.00 de açılmak üzere ve seçim gününden önce illerde bulunacak biçimde sevkeder.

Yurt dışındaki oylamalarla ilgili seçim suçu işleyenlere, 298 sayılı Yasada yazılı cezalar yarı oranında artırılarak verilir.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

T.B.M.M.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti

Grup Başkanlığı

Tarih : 3.3.1986

Sayı : 154

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLETMECLİSİ BAŞKANLIĞINA

24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasal Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifimiz gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

3.3.1986

Aydın Güven Gürkan
Antalya Milletvekili

Coşkun Bayram
Adana Milletvekili

Hasan Altay
Samsun Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Yasalar; soyut ve genel nitelikli ama uygulanabilir yapıda, bağlayıcı veya yön verici üst düzey normlardan oluşur. Kamu düzenini koruma veya kamu yararını sağlama düşüncesiyle de olsa, tedirginlik yaratacak, zihinleri karıştıracak ayrıntılara girilmemesi, biçimin özü zedelememesi gerekir.

2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun bu yönden üzerinde durulmağa değer nitelikleri vardır. Siyasal partilere Anayasayı da aşarak faaliyetlerinde sınırlamalar getirilmek istenirken nerdeyse normal düzende çalışamaz hale girilmiştir.

Siyasal partilerin, hukuk devleti anlayışı içinde, çağdaş, demokratik faaliyetlerini sürdürebilmeleri, vesayet altında olmadıkları, özgür iradelerini genel hukuk esaslarına göre kullanabilecekleri inancına ulaşabilmelerine bağlıdır.

Oysa 2820 sayılı Yasada genel hatlarıyla görülen şudur :

1. Her hatalı hareket, bir ceza yaptırımına bağlanmış; eylemlerin özellikle özgürlükleri bağlayıcı hapis cezasıyla cezalandırılmaları öngörülmüştür.

2. Öte yandan geniş boyutlu, farklı yorumlara elverişli, katı düzenlemelerle siyasal partilerin her an kapatılabilecekleri havası yaratılmıştır.

Oysa, Anayasal tanımlama ile siyasal partiler «demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.» Kamu oyunun serbestçe oluşması, kuşkusuz partilerin özgürlüğü, çoğulcu demokratik bir düzen içinde çalışabilmelerine bağlıdır. Anayasanın öngördüğü sosyal hukuk devletinin gerçekleşebilmesi de bunu gerektirir.

Siyasal partilere ilişkin temel düzenlemelerin partilerarası diyalog ve ortak çalışmalarla oluşturulması siyasal hayatın istikrar içinde sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu yöntemin geçerliliğini ve gereğine inanıyoruz. Ancak bugün siyasal partilerin kamu beklentilerine yanıt verebilmeleri, işlevlerini sürdürebilmeleri, Siyasal Partiler Kanununda bazı değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Aşağıda yazılı değişikliklere gidilmesi, kısmen olsun siyasal partilere çalışmalarında rahatlık sağlayacaktır.

MADDELERE İLİŞKİN GEREKÇELER

Madde 1. — Siyasal partilerin birleşmeleri de yasanın önemle değerlendirilmesi gereken kurumlarından birisidir. Bu nedenle kapsam maddesine bunun da konulması uygun görülmüştür.

Madde 2. — Fıkra 2 aynı zamanda birden fazla siyasal partiye üye olanların üyelik sıfatı, bu fıkraya göre, «bu siyasî partilerin hepsinde birden sona ermiş sayılır.» Bu kural uygulamada kötüye kullanmalara elverişlidir. Partisinden istifa ederek başka partiye kaydolmak isteyenlere eski partileri güçlük çıkarabilmekte, dilekçelerini almamakta veya işleme koymamaktadır. Bu hal ilgililerin başka partiye kaydına da engel olmaktadır.

Kaydını sildirmeyen bir üye, yeni partiye kaydolmuşsa, eski partisindeki kaydı, geçersiz sayılmalıdır. Kasıtlı olarak farklı iki partiye kaydını yaptırma sözkonusu ise, bunun yaptırımı zaten Yasanın 114/1 fıkrasında yazılıdır.

Madde 3. — Partilerin teşkilatı kapsamına Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisindeki parti grupları da dahil edilmiş ve köy ve mahalle muhtarlık bölgelerinde parti temsilcilerinin görevlendirilmesi olanağı tanınmıştır.

Madde 4. — Siyasal partilerin kuruluşu aşamasında, salt «ek bilgi ve belgelerin» gönderilmemesi o partinin kapatılması nedeni olamaz. Getirilen düzenlemede, Cumhuriyet Başsavcısı eksiklerin giderilmemesi halinde, gönderme yapılan ve bu kez yeniden yapılaştırılan Yasanın 102 nci maddesine göre ilgili siyasal partiye ikinci bir yazı tebliğ edecektir.

İstek yerine getirilmez veya cevap verilmezse, o zaman Cumhuriyet Başsavcılığı Yasanın 111 inci maddesi uyarınca ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunurken, aynı zamanda konuyu Anayasa Mahkemesine götürecektir.

Anayasa Mahkemesi ise «Ortada siyasal partinin kapatılmasını zorunlu kılacak derecede önemli noksanlıklar ve hukuksal nedenler bulunması halinde» kapatmaya ilişkin hükümleri uygulayabilecektir.

Madde 5. — Madde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede (b) bendinde geçen «nüfus cüzdanları» ibaresi gereksiz formalite olduğu düşüncesiyle metinden çıkarılmıştır.

Öte yandan maddenin 10/2-c bendinde geçen «Diğer Yayınlar» deyiminin uygulamada sınırlarını çizmek hemen hemen olanaksızdır. Buna uymamak ise 111/a maddesinde hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Bu nedenle maddede geçen «diğer yayınlar» sözcükleri metinden çıkarılmıştır.

Yapılan önemli bir değişiklikte partiye kayıtlı üyelerin Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi yükümlülüğünün kaldırılmasıdır. Bunun nedeni bu bildirim pratik bir yarar sağlamayacağı ve tersine partiye kayıt olma isteklerini frenleyebileceği düşüncesidir.

Maddenin dördüncü fıkrasına gelince (b) ve (c) bentlerindeki bilgi ve belgelerle parti tüzük veya programlarında yapılan değişiklikler için konan onbeş günlük süre yeterli değildir. Yoğun parti çalışmaları gözetilerek bu süre otuz güne çıkarılmıştır.

Madde 6. — Siyasal faaliyette bulunma, Anayasanın güvencesi altında olan bir temel hak'tır. Mutlak zorunlu olmadıkça, diğer temel haklar gibi bu hakka da sınırlamalar getirilmemelidir.

Anayasanın 68 inci maddesinin yedinci fıkrasında siyasal partilere giremeyecekler birer birer sayılmıştır. Bu itibarla 2820 sayılı Kanununun 11/2-a maddesinde getirilen, Anayasayı aşan kısıtlamaları haklı kılacak bir neden bulunmamaktadır. Anılan bentteki «Özel Kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylıklı ve yevmiyeli memurları ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar» hükmü yasa metninden çıkarılmıştır.

Siyasal partilere üye olamayacak ve üye kayıt edilemeyecekler sayılırken 11 inci maddenin «ancak» diye başlayan ikinci fıkrası (b) paragrafının (6) numaralı bendinde; T.C.K.'nunun 536 ve 537 nci maddelerinin bazı fıkralarından hükümlülüğe de yer verilmiştir.

Bunlar hafif hapis veya hafif para cezalarını gerektirir. Kabahat türünden suçlardır. Siyasal partilere üye olmaya engel olacak içerik ve nitelikleri bulunmamaktadır. Sözü edilen (6) numaralı bent bütünüyle metinden çıkarılmıştır.

Madde 7. — Tüzüğe göre oluşturulan ihtiyari kurulların işlevleri arasında «parti politikasını yayma» da vardır. Bu sözcükler de madde metnine eklenmiştir.

Madde 8. — Fıkra beş — Siyasal partilerin «Merkez Karar Kurulu» ve «Merkez Yönetim Kurulu» olarak oluşturulmak istenmesi halinde, yasanın anılan maddesinin beşinci fıkrası (a) bendi, bunu her iki kurulun büyük kongrece seçilmeleri şartına bağlı tutmuştur.

Her iki kurulun Büyük Kongrece seçilmesi herşeyden önce partiyi iki başlı hale getirecektir. Merkez Karar Kurulunun, büyük kongrenin yetkilerini kullanması, parti politikasını ve stratejisini oluşturması ve merkez yönetim kurulunu denetlemesi sözde kalacaktır. Eylemli olarak tüm bu işlevi, merkez yönetim kurulu üstlenmiş olacaktır. Merkez Karar Kurulu merkez yönetim kurulunu görevden alamayacak, ona etkinliğini duyuramayacaktır. Merkez karar kurulunun, aralarında anlaşmazlık çıktıkça büyük kongreyi olağanüstü toplantıya çağırması da pratik yönden ve parti politikası olarak benimsenemez. Bu haliyle merkez karar kurulu yasal işlevini yitirecek, bir «danışma kurulu» düzeyine inecektir.

Tüm bu sakıncalar Danışma Meclisi çalışmaları sırasında da ayrıntılı olarak dile getirilmiş; ne var ki Anayasa Komisyonu Başkanı görüşünde direnmiştir. (Danışma Meclisi B: 60; 21.2.1983: C: 2-3, Sayfa : 703, 705, 713).

Siyasal partilerin daha önceleri olduğu gibi çalışabilmeleri, kurulların birbirinin karşısına geçmemeleri ve kurullar arası denetimin etkinlik sağlayabilmesi için «Merkez Karar Kurulu»na kendi arasından «Merkez Yönetim Kurulu»nu seçme yetkisi verilmelidir.

Bu suretle yapılan seçim, merkez karar ve içinden çıkan merkez yönetim organları arasında uyumlu çalışmaya, merkez karar kurulunun merkez yönetim kurulunu denetlemesine, gerekirse yönetim kurulunu görevden almasına olanak sağlayacaktır.

Madde 9. — İlk Fıkra — 13 üncü maddeye koşut olarak burada da tüzüğe göre kurullar oluşturabilmelidir. Bu nedenle maddenin ilk fıkrasına bunu içeren bir tümce eklenmiştir.

Madde 10. — Birinci Fıkra — 13 ve 19 uncu maddelerde yer alan kurulların ilçe örgütlerinde de oluşturulması öngörülmüştür.

Madde 11. — Eklenen bu fıkra ile Anamuhalefet Partisi liderinin protokoldeki yerine açıklık getirilmiş; kendisine tahsis edilecek oto hakkında da gerekli düzenlemeye yer verilmiştir.

Madde 12. — Disiplin kurullarınca parti üyeleri hakkında verilen kararların, otuz gün içinde ilgiliye tebliği bu fıkrada öngörülmüştür.

Disiplin soruşturmasına tabi tutulmuş partilinin, parti içinde siyasal haklarını kullanabilmesi ve haklı bulunmadığı disiplinler nitelikli karara karşı yetkili üst mercilere başvurabilmesi kendisine yapılacak tebligata bağlıdır. Otuz günlük tebliğ süresi özellikle kongre ve genel ve yerel seçim dönemlerinde çok uzun bir süredir. İlgiliye önemli siyasal haklardan yoksun bırakabilir. Onbeş günlük tebliğ süresi yeterlidir.

Madde 13. — Fıkraya eklenen hüküm— Disipliner nitelikte «geçici çıkarılma cezası» alan parti üyesinin durumuna açıklık getirmek için 53 üncü maddeye bir tümce eklenmiştir.

Tedbir kararının yürürlükte olduğu dönemde, tedbirli üyenin partisi ile olan ilişkilerine açıklık getirmek için maddenin ilk fıkrasına -53 üncü maddede olduğu gibi- bir tümce eklenmiştir.

Madde 14. — 25 Haziran 1983 günlü Resmî Gazete'de yayınlanan 2860 sayılı «Yardım Toplama Kanunu» karşısında, partilerin gelir kaynakları İçişleri Bakanlığınca tartışma konusu edilmiş; örneğin siyasal partilerin eşya piyangosu düzenleyemeyecekleri ileri sürülmüştür. Bu bakımdan siyasal partilerin gelir kaynaklarına, maddenin 1/g fıkrasını değiştirmek suretiyle açıklık getirilmiş; 2860 sayılı Yasayla bir paralellik kurulmuştur.

Madde 15. — İkinci ve Dördüncü Fıkraları - Siyasî Partilerin hesaplarının ihtiyaca göre bilanço veya işletme hesabı usulüne göre düzenlenmesi öngörülmektedir.

Madde 16. — Siyasal partilerle ilgili temel esaslar ve sınırlandırmalar ayrıntılı olarak Anayasanın 67, 68 ve 69 uncu maddelerinde yer almıştır. 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 78 inci ve 79 uncu maddeleri ile temel yasaklar kapsamına çalışılmış, ancak yer yer anayasal sınırlar aşılmıştır. Bu nedenle maddenin yeniden düzenlenmesine gerek duyulmuş ve 78 inci ve 79 uncu maddelerin yerine geçmek üzere tek madde halinde siyasal partilerin amacı ve faaliyetlerinin genel çerçevesini belirten anayasal hükümlere gönderme yapılmak suretiyle yeni bir düzenlemeye gidilmiştir.

Madde 17. — Maddeye eklenen fıkra Kanunun 78 inci maddesinin (d) bendidir. 78 inci maddenin yeniden düzenlenmesi sırasında kapsam dışında bırakılan bu fıkra hükmünün içeriği itibariyle 94 üncü madde kapsamına alınması uygun görülmüştür.

Madde 18. — Temelli kapatılan siyasal partilerin kurucuları ile her düzeydeki yöneticileri hakkında ve kapatılan partilerin üye çoğunluğunun teşkil edeceği yeni bir siyasî parti kurulması halinde uygulanacak yaptırım Anayasanın 69 uncu maddesinin yedinci fıkrasında yazılıdır. Siyasî Partiler Kanununun 95 inci maddesi ilk fıkrası Anayasadaki kuralı almakla yetinmemiş; bu kurala, eylemleriyle siyasal partinin kapatılmasına neden olanların on yıl süreyle başka bir siyasal partiye alınmayacakları ve milletvekilliğine aday olamayacakları hükmünü de eklemiştir.

Bu suretle olağanüstü bir dönem için geçici olarak getirilen, Anayasanın 4 üncü maddesi (1) numaralı fıkrasının (a) bendine, yasayla süreklilik kazandırılmak istenmektedir. Parti temsilcilerini kişi olarak sorumlu tutmanın isabetli olduğu söylenemez. Bu eylemin suç niteliği varsa, ilgilisi zaten gerekli soruşturmaya tabi tutulacaktır.

Bu nedenlerle sözkonusu yasaklama kaldırılmış ve Anayasanın 69/7 fıkrası 95 inci maddenin yerine ikame edilmiştir.

Madde 19. — Birinci Fıkra - Maddenin ilk fıkrası siyasal partilerin kapatılması ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinde açılan davaların «duruşmalı» olarak görülmesine imkân verecek şekilde düzenlenmiştir.

Madde 20. — Anayasa Mahkemesine sevk için, yasakları inceleme kurulunun «üye tam sayısının salt çoğunluğu» ile karar vermesi, partiler için yeterli güvence değildir. Üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu olarak maddenin son tümcesi değiştirilmiştir.

Madde 21. — Bu maddede, Anayasa Mahkemesince hangi hallerde bir siyasal partinin kapatılabileceği yazılıdır.

Maddenin (a) bendinde yasanın dördüncü kısmında yer alan tüm hükümlere aykırılık partiyi kapatma nedeni sayılmıştır. Oysa, Anayasa doğrudan kapatmayı sadece 14 ve 69/8 maddelerine aykırılık halinde öngörmüştür. Bu nedenle maddenin ilk fıkrası buna uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca; maddenin (b) bendinde yazılı «veya parti genel başkanı veya genel başkan yardımcısı veya genel sekreterinin sözü edilen bu maddeler hükümlerine aykırı olarak sözlü veya yazılı beyanda bulunması» tümcesi metinden çıkarılmıştır.

Maddenin (c) bendi aynı gerekçeyle metinden çıkarılmıştır.

Maddenin (d) bendi için de şunu söylemek gerekir :

Bazı eylem ve işlemlerden dolayı siyasal partiyi kapatmaya kadar götüreceği sorumluluk, Yasanın 13 üncü maddesinde yazılı merkez organları dışına taşmamalıdır. Maddenin (d) bendinde yazılı olduğu gibi partinin sıradan organ, merci, kurulunun hatta parti üyesinin eyleminden hangi gerekçeyle olursa olsun ve nasıl bir prosedür uygulanırsa uygulansın milyonlara hitabeden parti sorumlu tutulmamalı ve böyle bir hareket o partinin kapatılması nedeni sayılmamalıdır. Demokratik düzen ve hukuk devleti anlayışı bunu zorunlu kılar. Kişisel sorumluluklar saklı tutulmak üzere bu bentde Yasadan çıkarılmıştır.

Madde 22. — Bu madde, siyasal partilerin kuruluş aşamasında denetimine ilişkin 9 uncu maddede yer alan düzenlemeye koştur bir hükmü içermektedir. Şu var ki, kuruluş aşamasında bazı önemli eksiklikler, Cumhuriyet Başsavcılığının siyasal partinin kapatılmasını istemesini haklı kılabılır. Ancak kurulmuş; siyasal çalışmalarını sürdüren bir partinin, Cumhuriyet Başsavcılığınca istenen bilgi ve belgeleri vermemesi veya verememesi nedeniyle kapatılması düşünülmemelidir. 102 nci madde buna göre düzenlenmiş; yaptırımını gösterilmiştir.

Madde 23. — Partileri, yasa dışı çalışmalara odak oluşturmaları nedeniyle kapatmaya ilişkin 103 üncü madde yeniden düzenlenmiştir. Yasanın 97 nci maddesi ve 101 inci maddesinin (d) bendi hükümleri yasadan çıkarıldığı için yeni metinde bu maddeler yer almamıştır.

Ayrıca, bu maddede sayılan yetkili kurulların, yasaya aykırı olarak işlenen eylemleri benimsedikleri açık seçik biçimde anlaşılabilir. «Zımnen» sübuta ermekten söz etmek, haklı ve inandırıcı olamaz. Onun için madde metninden «zımnen» sözcüğü de çıkarılmıştır.

Madde 24. — Yasanın 101 inci maddesi, dördüncü kısmın dördüncü bölümünde yer alan aykırılıkları da siyasal partinin doğrudan kapatılması için yeterli saymaktadır. Oysa bu nitelermeler uygulamada çok farklı yorumlara elverişli olduğu gibi, hatalı kabul edilmeleri halinde de düzeltilebilecek nitelikleri vardır. Nitekim bu gerekçe ile 4 üncü bölümde yer alan hükümler ikisi dışında (Madde 94 ve Madde 96) tümüyle yasadan çıkarılmaktadır.

Yurt düzeyinde örgütlenmiş; milyonlarca üyesi ve seçmeni olan bir siyasal partinin, düzeltilmesi olanaklı böyle bir eylem veya işlemi nedeniyle doğrudan kapatılmasının çağdaş demokratik anlayışla, parti ve yurt gerçekleri ile bağdaşır yönü bulunmamaktadır.

Bu hallerde, Anayasa Mahkemesi önce siyasal partiden aykırılığın giderilmesini veya tekrarlanmamasını istemeli; buna uyulmadığı veya belli süre içinde aykırılık giderilmediği takdirde Cumhuriyet Başsavcılığınca kapatma davası açılmalıdır. Eklenen son fıkra bunu amaçlamaktadır.

Madde 25. — Partilerin siyasal çalışmalarında, üyelerinin sayısı ve mal varlıkları iki önemli öğeyi oluşturur. İki siyasal partinin kendilerini feshederek yeni bir parti oluşturmaları veya birisinin kendisini feshederek diğerinin tüzelkişiliğine katılması hallerinde, yeni tüzelkişiliğin veya katılan partinin durumu buna göre değerlendirilmelidir.

2821 sayılı Sendikalar Kanununun 27 nci maddesinin üçüncü fıkrasında «... katılan veya birleşen sendika ve konfederasyonların üyeleri, ayrıca bir işleme tabi tutulmaksızın katılılan veya yeni meydana getirilen sendika veya konfederasyonunun üyesi olurlar» denilmektedir. Buna benzer şekilde partilerin birleşmesi halinde üye nakli ve kaydı kolaylaştırılmaktadır.

Madde 26. — Maddede geçen eylemler, genellikle yanlış anlaşılmaktan, zamanında yetiştirememekten veya kusurlu - hatalı bir tutumdan kaynaklanmaktadır. Bu eylemler olsa olsa para cezası yaptırımına bağlanabilir. Hapis cezası uygulaması politika hukuku ve günümüzdeki uygar anlayışla bağdaştırılamaz. Onun için maddedeki hapis cezaları kaldırılmış; para cezaları ile yetinilmiştir.

Madde 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 ve 34. — Ceza hükümlerini içeren yukarıda yazılı maddeler, birer birer gözden geçirilmiş, hemen tümünde saptanan cezaların siyasal faaliyetlerle bağdaşmayacak; partileri neredeyse çalışmaz hale getirecek ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bu nedenle bazı maddelerde yaptırımın para cezası olması yeterli bulunmuş; eylemin niteliği hapis cezasını gerektiriyorsa, bu cezaların da kabul edilebilir düzeyde olmasına özen gösterilmiştir.

Madde 35. — Mevcut uygulamada bu görevlilere, göreve çıkmaları halinde, verilecek yol giderleri, tazminat ve gündelikler hakkında 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 67 nci maddesi hüümleri uygulanmaktadır.

Ancak göreve çıkılmadığı zamanlarda da anılan görevliler, asıl görevlerinin yanında, bu yasanın kendilerine yüklemiş olduğu görevleri de yerine getirmektedirler. Yapılan denetimlere göre düzenlenen raporların takip ve değerlendirilmesi, yine bu yasaya göre suç sayılan bir fiilin takip ve tahkiki yalnızca başsavcı yardımcılarının tarafından yapılabildiğinden yılın oniki ayında da görev başında oldukları düşüncesiyle bu düzenleme getirilmiştir.

Geçici Madde 13. — Madde, Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna yasanın gerektirdiği tüzük değişikliklerine olağan genel kongreye kadar gerçekleştirme yetkisini vermektedir.

Kaldırılan Hükümler. — 79, 80, 82, 83, 90, 91, 92 ve 93 üncü maddelerin temas ettiği konular 78 inci madde çerçevesine girmekte ve 97 nci maddenin konusu ise 2969 sayılı Yasa ile bir yaptırıma bağlanmış bulunmaktadır. Bu nedenlerle yasa metninden çıkarılmışlardır.

Madde 38 ve 39. — Yürürlük ve yürütme ile ilgilidir.

ANTALYA MİLLETVEKİLİ AYDIN GÜVEN GÜRKAN VE 2 ARKADAŞININ TEKLİFİ

24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 2820 sayılı Kanunun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kapsam

Madde 2. — Bu Kanun siyasî partilerin kurulmaları, örgütlenmeleri, çalışmaları, görev, yetki ve sorumlulukları, gelir ve giderleri, denetlenmeleri, birleşmeleri, kapanma ve kapatılmalarıyla ilgili hükümleri kapsar.»

MADDE 2. — 2820 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 6. — Fıkra 2. — Bir kimse, aynı zamanda birden fazla siyasal partinin üyesi olamaz. Birden çok partide kaydı olan üyenin ancak son partideki kaydı geçerli sayılır.»

MADDE 3. — 2820 sayılı Kanunun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasî Partilerin Teşkilatı

Madde 7. — Siyasî partilerin teşkilatı merkez organları ile il ve ilçe teşkilatından ve Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu ve il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir.

İl genel meclisi ve belediye meclislerinde kurulacak gruplar ve bunların kurulları parti tüzüğünde belirlenir. Partili belediye başkanı parti grubunun tabii üyesidir. Ancak grubun kararları ile bağlı değildir.

Köy ve mahalle muhtarlık bölgelerinde partiye kayıtlı bulunan parti üyeleri, parti tüzüğü öngörmüşse muhtarlık bölgesindeki parti işlerinin yürütülmesi için parti temsilcisi veya temsilci kurulu seçerler.»

MADDE 4. — 2820 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Cumhuriyet Başsavcılığının partilerin kuruluşunu denetlemesi

Madde 9. — Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucuların hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine uygunluğunu ve belgelerin tamam olup olmadığını, kuruluşlarını izleyen günlerden öncelikle ve ivedilikle inceler. Saptadığı noksanlıkların giderilmesini, yasal ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazıyla ister.

Yasal eksikler giderilmediği veya bu nitelikteki belgeler yollanmadığı takdirde Cumhuriyet Başsavcılığınca bu Yasanın 102 nci maddesine göre işlem yapılır. Partinin kapatılmasını haklı kılacak noksanlıklar sürdürülüyorsa, o zaman Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesine başvurur.

Konunun Anayasa Mahkemesine intikali halinde, Mahkeme, Cumhuriyet Başsavcılığının isteğinin yerine getirilmemesi nedenlerini araştırır. Ortada siyasal partinin kapatılmasını zorunlu kılacak derecede önemli noksanlıklar ve hukuksal nedenler bulunması halinde Anayasa Mahkemesi kapatmaya ilişkin hükümleri uygular. Bunun dışında ve gerekli hallerde eksiklerin veya istenen bilgilerin tamamlattırılma ile yetinilir.»

MADDE 5. — 2820 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasî parti sicili

Madde 10. — Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasî parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında:

- a) Kuruluş, bildiri ve ekleri,
  - b) Merkez organları ile teşkilat kurdukları il ve ilçeleri ve bunların organlarında görev alanların adları soyadları, doğum yeri ve tarihleri, meslek ve sanatları ile ikametgâhlarını gösterir onaylı listeler,
  - c) Partinin faaliyetlerini düzenleyen yönetmelikler,
- Bulunur.

Cumhuriyet Başsavcılığınca istenilen sicille ilgili diğer bilgi ve belgeler de bu dosyaya konulur.

Siyasî partiler yukarıdaki bilgi ve belgelerle, parti tüzük ve programlarında yapılan değişiklikleri değişiklik tarihinden itibaren otuz gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gönderirler.

Siyasî partilerin kapatılmaları ve kapanmaları sicillerine işlenir.

Bu sicil herkese açıktır. Soruşturma ile ilgili bilgilerin gizliliğine ilişkin hükümler saklıdır.»

MADDE 6. — 2820 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (b) bendinin altı numaralı paragrafı kaldırılmıştır.

«Madde 11. — a) Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, yüksek öğretim kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, öğrenciler ve silahlı kuvvetler mensupları siyasî partilere giremezler.»

MADDE 7. — 2820 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 13. — Son Fıkra. —

Parti tüzüğünde, partinin amacına uygun olarak danışma, araştırma ve parti politikasını yayma amaçlı kurullar da oluşturulabilir. Bunların görev ve yetkileri ile üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzükte gösterilir.»

MADDE 8. — 2820 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 16. — Fıkra 5. — Bu şekilde bir ayırımın öngörülmesi halinde;

a) Her iki kurulun veya sadece merkez karar kurulunun üyeleri doğrudan doğruya büyük kongrece seçilirler. (Tüzükte merkez karar kurulunun büyük kongrece seçilmesi öngörülmüşse merkez karar kurulu tüzük hükümleri uyarınca kendi üyeleri arasından merkez yönetim kurulunu seçer.

Merkez yönetim kurulu, merkez karar kurulu içinden seçilmişse, hangi hallerde, nasıl bir yöntemle merkez yönetim kurulunun tamamının veya üyelerinden bir kısmının görevden alınabilecekleri tüzükte belirtilir. Merkez karar kurulunca yönetimden alınan üyeler, merkez karar kurulu üyesi olarak görevlerini sürdürürler.

Merkez yönetim kuruluna merkez karar kurulunca seçilmiş üyeler, kendiliklerinden bu görevden çekilebilir; merkez karar kurulu üyesi olarak çalışabilirler. Bunların yerini merkez karar kurulu yapacağı seçimle hemen doldurur.

b) Merkez karar ve yönetim kuruluna ait olan görevlerden hangilerinin merkez karar kurulu veya merkez yönetim kurulu tarafından yerine getirileceği ve kurul üyelerinin sayısı parti tüzüğünde gösterilir.

c) Parti genel başkanı, her iki kurulun da başkanlığını yapar.

d) Her iki kurul üyeleri, büyük kongre ve büyük kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulu toplantılarının tabii üyesi olurlar.

e) Her iki kurulun toplantı ve çalışma usulleri ile birbirleriyle olan görev ilişkileri parti tüzüğünde gösterilir.»

MADDE 9. — 2820 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 19. — Birinci Fıkra —

Siyasî partilerin il örgütü; il kongresi, il başkanı, il yönetim kurulu ve il disiplin kurulundan oluşur. Tüzükte yer alacak düzenleme ile parti amacına uygun danışma ve araştırma ile parti politikasını yayacak kurullar da oluşturulabilir.»

MADDE 10. — 2820 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 20. — Birinci Fıkra —

Siyasî partilerin ilçe örgütü; ilçe kongresi, ilçe başkanı ve ilçe yönetim kurulundan oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kuruluna yer verilebileceği gibi, parti amacına uygun danışma ve araştırma ile parti politikasını yayacak kurullar da oluşturulabilir.»

MADDE 11. — 2820 sayılı Kanunun 35 inci maddesine aşağıdaki ek fıkra eklenmiştir.

«Madde 35. — Ek Fıkra —

Anamuhalefet partisi genel başkanı tüm protokol uygulamalarında başbakanın sonra yer alır. Giderleri Devletçe karşılanmak üzere kendisine tahsis edilen binek otosu, Taşıt Kanununa bağlı (1) numaralı listede gösterilir.»

MADDE 12. — 2820 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve yedinci fıkranın sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«Madde 53. — Dördüncü Fıkra —

Disiplin kurullarınca parti üyeleri hakkında verilen kararlar gerekçeleriyle birlikte onbeş gün içinde ilgilie tebliğ olunur.

7 nci fıkra (Son cümle) — Geçici çıkarma cezası süresi içinde üye; o partinin üyesi olmanın sağladığı hakları kullanamaz ve parti olanaklarından yararlanamaz.»

MADDE 13. — 2820 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 59. — Birinci fıkra —

Partiden geçici çıkarmayı veya kesin çıkarmayı gerektiren hallerde, disiplin cezası verilmesi için sevk kararı almaya yetkili olan parti organları, tedbir niteliğinde olmak üzere, disiplin kuruluna sevk edilen üyeyi parti içindeki görevlerinden derhal uzaklaştırabilir. Tedbir kararının yürürlükte olduğu dönemde üye o partinin üyesi olmanın sağladığı hakları kullanamaz ve parti olanaklarından yararlanamaz.»

MADDE 14. — 2820 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 61. — g) Partice düzenlenen balo, eğlence, konser faaliyetlerinden; sergi, spor ve kültürel gösterilerden; gezi ve eğlencelerden; eşya piyangosundan sağlanacak gelirler.»

MADDE 15. — 2820 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin ikinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 73. — Fıkra 2 —

Siyasî partilerin hesapları işletme veya bilanço hesabı usulüne göre düzenlenir.

Fıkra 4 — Siyasî partilerin bütçeleri, işletme veya bilanço hesabı, gelir ve gider cetvelleri ile kesin hesaplarının nasıl düzenleneceği partilerin içyönetmeliklerinde gösterilir.»

MADDE 16. — 2820 sayılı Kanunun 78 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Genel Esaslar

Madde 78. — Siyasî Partiler;

a) Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini değiştirmek amacı güdemezler ve Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın Birinci Kısmında yer alan genel esaslarına aykırı hareket etmezler.

b) Seçimler ve halk oylamalarının serbest eşit, gizli geneloy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı yönetimi ve denetimi altında yapılması esasını değiştirmek amacı güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

c) Anayasanın 14, 67, 68 ve 69 uncu maddelerinde belirlenen sınırlamaların ve esasların dışına çıkamazlar.

Siyasî partilerin parti içi çalışmaları partinin yönetimi, denetimi, parti organları için yapılacak seçimler parti genel başkanlığınca, genel merkez ve il ve ilçe organlarıncaya ve parti gruplarıncaya alınacak kararlar, eylem ve işlemleri parti tüzüğüne, parti üyeleri arasındaki eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.»

MADDE 17. — 2820 sayılı Kanununun 94 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Madde 94. — Son Fıkra —

Siyasî partiler, askerlik, güvenlik veya sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı nitelikte eğitim ve öğretimi faaliyetlerinde bulunamazlar.»

BEŞİNCİ KISIM Siyasî Partilerin Kapatılması

MADDE 18. — 2820 sayılı Kanununun 95 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 95. — Temelli kapatılan siyasî partilerin kurucuları ile her kademedeki yöneticileri; yeni bir siyasî partinin kurucusu, yöneticisi ve denetçisi olamayacakları gibi, kapatılmış bir siyasî partinin mensuplarının üye çoğunluğunu teşkil edeceği yeni bir siyasî parti kurulamaz.»

MADDE 19. — 2820 sayılı Kanununun 98 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Görevli Mahkeme ve Savcılık*

Madde 98. — Siyasî partilerin kapatılması 92 nci maddede yazılı nedenlere dayanılarak Cumhuriyet Başsavcılığının açacağı dava üzerine, Anayasa Mahkemesince, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle duruşma yapılarak karara bağlanır.»

MADDE 20. — 2820 sayılı Kanununun 99 uncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Siyasî Partilerle İlgili Yasakları İnceleme Kurulu*

Madde 99. — Son Fıkra —

Bu kurul, Yargıtay ceza daireleri başkanlarından oluşur. Bunların en kıdemlisi kurulun başkanıdır. Daire başkanlarının özürü hâlinde dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır. Kurul, üye tamsayısı ile toplanır. Karar yeter sayısı üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Ancak siyasal partilerin kapatılmasına ilişkin itirazın kabulü üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile olur.»

MADDE 21. — 2820 sayılı Kanununun 101 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Anayasanın 14 ve 69/8 maddelerine aykırılık halinde partilerin kapatılması*

Madde 101. — Anayasa Mahkemesince bir siyasî parti hakkında kapatma kararı :

a) Parti tüzüğünün veya programının, yahut partinin çalışmalarını düzenleyen ve yetkili partî organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının, Anayasanın 14 ve 69/8 inci madde hükümlerine aykırı olması,

b) Parti büyük kongresince, merkez karar ve yönetim kurulunca veya bu kurulun iki ayrı kurul olarak oluşturulduğu hallerde ilgili kurulca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi grup yönetim veya grup genel kurullarıncaya Anayasanın 14 ve 69/8 inci madde hükümlerine aykırı karar alınması veya genelge ya da bildiriler yayımlanması veya karar alınmamış olsa bile bu kurullar tarafından aynı hükümlere aykırı faaliyette bulunulması,

Hallerinde verilir.»

MADDE 22. — 2820 sayılı Kanunun 102 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Cumhuriyet Başsavcılığının isteklerine uyulmaması halinde yapılacak işler

Madde 102. — Siyasî partilerin denetimi ve faaliyetlerinin takibi hususunda Cumhuriyet Başsavcılığının istediği yasal bilgi ve belgeleri, belli edilen süre veya belli edilmemesi halinde makul süre içinde vermeyen siyasî partiye Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ikinci bir yazı tebliğ olunur. Bu yazıda, belirtilen süre içinde cevap verilmediği ve istek yerine getirilmediği takdirde sorumlular hakkında, kanunî işlem yapılacağı belirtilir. Bu tebliğde bildirilecek süre içinde yine istek yerine getirilmez veya cevap verilmezse Cumhuriyet Başsavcılığı sorumlular hakkında Yasanın 111 inci maddesine göre kovuşturma yapılması için durumu görevli Cumhuriyet savcılığına bildirir.»

MADDE 23. — 2820 sayılı Kanunun 103 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kanunsuz siyasî faaliyetlere mihrak olma sebebiyle kapatma

Madde 103. — Bir siyasî partinin, bu Kanunun, 78, 81, 84 ile 88 inci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi halinde, o siyasî parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasî partinin yukarıdaki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir biçimde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca açıkça benimsendiğinin sübuta ermesiyle olur.»

MADDE 24. — 2820 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Diğer sebeplerle dava açılması

Madde 104. — Ek Fıkra. -

Bu Kanunun 94 ve 96 nci maddelerine aykırı hareket edenler hakkında da bu maddenin ilk fıkrası hükmi uygulanır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin başvurusu yerinde görmesi halinde, saptayacağı süre içinde siyasal parti tarafından aykırılık giderilmediği veya bunun giderilmesi artık olanaksız ise eylem iki yıl içinde yinlendiği takdirde, Cumhuriyet Başsavcısı bu nedenlere dayanarak Anayasa Mahkemesinde siyasal partinin kapatılması için dava açar.»

MADDE 25. — 2820 sayılı Kanunun 109 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Kapanma kararı

Madde 109. — (Ek fıkra), İki siyasal partinin kendilerini feshederek yeni bir parti oluşturmaları veya birisinin kendisini feshederek diğerinin tüzelkişiliğine katılması hallerinde :

Katılma varsa, tüzelkişiliği sona ermiş partinin;

Yeni parti oluşturma halinde her iki eski siyasal partinin;

Tüm üyeleri, tüzelkişiliği süren veya yeni oluşturulan siyasal partinin üyeleridir. Toplu veya bireysel yazılı bir başvuru dışında, kendilerinden başkaca hiçbir kayıt ve belge aranmaz. Eski üye kayıt defterleri üzerinden ve geciktirilmeksizin tüzelkişiliğine katıldıkları veya yeni oluşturulan siyasal partiye üye kayıtları yapılır.

Bu suretle kaydolunan üyeler; başka bir işleme tabi tutulmaksızın doğrudan, parti üyeliğinin yasada ve parti tüzüğünde yazılı tüm haklarından yararlanır ve yükümlülüklerini üstlenirler.»

MADDE 26. — 2820 sayılı Kanunun 111 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Cumhuriyet Başsavcılığına ve Anayasa Mahkemesine gerekli bilgilerin verilmesi

Madde 111. — Siyasi partilerin :

a) Cumhuriyet Başsavcılığınca tutulacak siciller için istenen bilgi ve belgeleri vermeyen sorumluları beş bin liradan on bin liraya kadar hafif para cezasıyla;

Bu Yasanın 102 nci maddesi hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezasıyla;

Cezalandırılırlar.

b) 74 üncü madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumlular hakkında beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası hükmolunur.

c) 75 inci madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumlularına, ellibin liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir. Tekerrürü halinde, bu cezalar yarı nispette artırılarak hükmolunur.»

MADDE 27. — 2820 sayılı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Oylamaya hile karıştırılması

Madde 112. — Önseçimler ile siyasal parti kongrelerinin seçimleri ve kararları için yapılan oylamalarla, her kademedeki her çeşit parti görevlileri ve yedeklerinin seçimi için yapılan oylamalara ve bu oylamaların sayım ve taktiküne hile karıştıranlar altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.»

MADDE 28. — 2820 sayılı Kanunun 113 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Parti defter ve kayıtlarının tutulmaması, tahrifi, yok edilmesi

Madde 113. — Bu Kanunun 60 nci maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanlar beşbin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla; bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler altı aydan iki seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.»

MADDE 29. — 2820 sayılı Kanunun 114 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Mükerrer kayıt

Madde 114. — Bu Kanunun 6 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı hareket edenler beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar.

Aynı kişiyi bilerek mükerreren üye kaydedenler üç aydan altı aya kadar; başvurusu bulunmayan veya mevcut olmayanları üye gibi gösterip kaydedenler ise altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.»

MADDE 30. — 2820 sayılı Kanunun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Organlarda görev alanların bildirilmemesi

Madde 115. — Bu Kanunun 33 üncü maddesinde yazılı bildirimini yerine getirmeyen parti sorumluları, beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile hüküm giyerler.

Aynı hüküm, her kademedeki parti görevlileri ile yedeklerinin seçimi için yapılacak toplantıların gün ve yerlerini, kongre veya toplantıdan yedi gün önce mahallin en büyük mülki amirliğine bildirmeyen parti sorumluları hakkında da uygulanır.»

MADDE 31. — 2820 sayılı Kanununun 116 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Kanuna aykırı bağış, kredi veya borç alınması, borç verilmesi*

Madde 116. — Son Fıkra

Yabancı devletler, uluslararası kuruluşlar veya yabancı gerçek ve tüzelkişilerden yardım ve bağış kabul edenler, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.»

MADDE 32. — 2820 sayılı Kanununun 117 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Yasaya aykırı diğer davranışlar*

Madde 117. — Bu Kanunun dördüncü kısmının bir, iki ve üçüncü bölümlerinde yazılı fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Dördüncü kısmın dördüncü bölümünde yazılı hallerde, beşbin liradan onbin liraya kadar ağır para cezası verilir.»

MADDE 33. — 2820 sayılı Kanununun 118 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Genel ceza hükümleri*

Madde 118. — Bu Yasada, Dernekler Yasasına gönderme yapılan hallerde, Dernekler Yasasında yer alan ceza yaptırımları, Siyasal Partiler Yasasına aykırılık göstermedikçe siyasal parti ve sorumluları hakkında da uygulanır.»

MADDE 34. — 2820 sayılı Kanununun 119 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Özel yasalarla ilgili cezalar*

Madde 119. — Bu Kanunun :

a) Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamına girenlerden, aynı bent hükümlerine uymayanlar,

b) Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası (b) bendi kapsamına girenlerle, aynı geçici maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da (b) bendi hükümlerine tabi olanlardan, aynı bent hükümlerine uymayanlar,

c) Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamına girenlerden, siyasal partilerin kuruluş veya faaliyetlerini her ne suretle olursa olsun destekleyenler,

Onbin liradan elli bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.»

MADDE 35. — 2820 sayılı Kanununun 121 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Madde 121. — Fıkra 2 —*

Bu Kanunun hükümlerine göre denetim ve soruşturma ile görevlendirilen Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Başsavcı vekili ile Cumhuriyet Başsavcı yardımcısı veya Cumhuriyet Başsavcı yardımcısına brüt aylıkları tutarının yüzde onbeşi oranında özel hizmet tazminatı ödenir. Bu tazminat, damga vergisi hariç, herhangi bir vergiye tabi tutulmaz.»

MADDE 36. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«*Geçici Madde 13. — Siyasal partilerin merkez karar ve yönetim kurulları, bu Kanunda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini izleyen ilk olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, bu değişikliklerin icabettiği tüzük düzeltilmelerini yapmaya yetkilidir.*»

Kaldırılan hükümler

MADDE 37. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 79, 80, 82, 83, 90, 91, 92, 93 ve 97 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 38. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 39. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet
Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 2/302, 2/308,

2/311, 2/312, 2/313

Karar No. : 10

7 . 3 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Niğde Milletvekili Haydar Özalp ile Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun; 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanunu; 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının; Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak İçin 26.4.1961 günlü ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi, Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının; 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın; 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi, Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının; 24.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi birleştirilmek ve sözü edilen üç kanunla ilgili değişiklikleri kapsamı nedeniyle Niğde Milletvekili Haydar Özalp ile Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun teklifi esas alınmak suretiyle, teklif sahiplerinin ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip, görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve maddeler üzerindeki kabul, ilave ve değişiklikler sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

1. Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 arkadaşının; 24.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifinin, Kanunun 7 nci maddesini değiştiren 3 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, birinci ve ikinci fıkra olarak aynen benimsenmiş, 24.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası fıkrada bulunan «fıkrada» kelimesi «fıkralarda» şeklinde düzeltilerek üçüncü fıkra şeklinde kabul edilmiş ve teklifin 1 inci maddesi olarak düzenlenmiştir.

2. Teklifin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 üncü maddeleri eklenen 1 inci madde nedeniyle madde numaraları kaydırılarak aynen benimsenmiştir.

3. 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan maddelere 83 üncü madde de dahil edilmiş, ikinci fıkrasında sayılan kurul ve organlara «büyük kongre» ibaresi ilave edilmiş ve teklifin 16 ncı maddesi olarak kabul edilmiştir.

4. Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 arkadaşının; 24.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifinin 30 uncu maddesi teklifin 17 nci maddesi olarak aynen benimsenmiştir.

5. Teklifin 16 ncı maddesi 18 inci, 17 nci maddesi 19 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

6. Teklifin 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde bulunan «10'ar dakikayı geçmeyen» ibaresi yerine «5 dakikadan az 15 dakikadan çok olmayan» ibaresi konulmuş ve 20 nci madde olarak kabul edilmiştir.

7. Teklifin 19 uncu maddesi 21 inci madde olarak aynen benimsenmiştir.

8. Teklifin 20 nci maddesi ile 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 17.5.1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunla değişik 94 üncü maddesine bentler eklenmektedir. Eklenen bentlere paralel olarak 94 üncü maddenin başlığı «Kurul Görevlilerinin ve Yabancı Ülkelerdeki Vatandaşların Oy Vermesi» şeklinde değiştirilmiş ve madde I ve II rakamları verilerek iki fıkra şeklinde düzenlenmiş ve 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

9. Teklifin 21, 22, 23, 24, 25 ve 26 ncı maddeleri madde numaraları kaydırılmak suretiyle aynen benimsenmiştir.

10. Teklifin 27 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan «adayların» kelimesinden sonra «en az» kelimesi ilave edilmiş ve 29 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

11. Teklifin 28 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki «oy sayıları» ibaresinin önüne açıklık getirmek üzere «geçerli» kelimesi konulmuş ve 30 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

12. Teklifin 29 uncu maddesinin son kısmında yer alan «(a ve b) bentleri» ibaresi «(b) bendi» şeklinde yazılarak (a) bendi madde kapsamından çıkarılmıştır.

13. Teklifin 30 uncu maddesinde yer alan «Seçmen kütüğünde» ibaresinin sonuna açıklık getirmek üzere «kayıd» kelimesi ilave edilmiş ve 32 nci madde olarak benimsenmiştir.

14. Teklifin 31 inci maddesi 33 üncü, 32 nci maddesi 34 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir. Raporumuz Anayasa Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Ali Dizdaroğlu
Antalya

Başkanvekili
Mehmet Onur
Kahramanmaraş

Sözcü
Mehmet Bağçeci
Yozgat

Kâtip
Ibrahim Aydoğan
İçel

Üye
Cüneyt Canver
Adana
Bazı maddelerine muhalifim.

Üye
Ahmet Sırrı Özbek
Adıyaman
Bazı maddelerine muhalifim.

Üye
Ibrahim Taşdemir
Ağrı

Üye
Alpaslan Pehlivanlı
Ankara

Üye
Ledin Barlas
Adana

Üye
Ali Ayhan Çetin
Çorum
Bazı hükümlere muhalifim.

Üye
Akif Kocaman
Gümüşhane

Üye
Mustafa Uğur Ener
Kütahya

Üye
Ahmet İlhami Kösem
Malatya

Üye
Ihsan Nuri Topkaya
Ordu

Üye
Hasan Altay
Samsun
Tümüne karşıyım.

Üye
Mahmut Karabulut
Sivas

Üye
Mehmet Topaç
Uşak

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/302, 2/308,

2/311, 2/312, 2/313

Karar No. : 7

13 . 3 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 7.3.1986 tarihinde Komisyonumuza gönderilen Niğde Milletvekili Haydar Özalp ile Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun; 22.4.1983 Tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının; Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak için 26.4.1961 Günkü 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi, Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının; 10.6.1983 Tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın; 26.4.1961 Tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi, Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının; 24.4.1983 Tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 12, 13.3.1986 tarihli toplantılarında, teklif sahipleri ve Adalet Bakanlığı temsilcileri de hazır bulunduğu halde incelenmiştir.

Komisyonumuz, tekliflerin gerekçelerini uygun görmüş ve teklifleri birleştirerek ve sözü edilen üç kanunla ilgili değişiklikleri kapsamı nedeniyle Niğde Milletvekili Haydar Özalp ile Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun teklifini esas alarak inceleyen Adalet Komisyonunun kabul ettiği metnin görüşmelere esas alınmasını kabul etmiş ve maddelerin görüşülmesine karar vermiştir.

Komisyonumuz, Adalet Komisyonunun 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 ve 34 üncü maddelerini aynen kabul etmiş, Adalet Komisyonunca kabul edilen 21 inci maddenin değiştirdiği 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun değişik 86 ncı maddesinin 2 nci fıkrasını, aynı Kanunun 94 üncü maddesinde yapılan değişikliğe uygun olarak; «(a) ve müteakip bentleri» yerine «(II) fıkrasında» şeklinde değiştirerek kabul etmiştir.

Komisyonumuz, konunun önemini göz önüne alarak teklifin Genel Kurulda öncelikle görüşülmesini de kararlaştırmıştır.

Raporumuz, Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Kâmil T. Coşkunoğlu
Ankara

Kâtip
Mehmet Sezai Pekuslu
Ankara

Üye
Ihsan Tombuş
Çorum

Başkanvekili
Münir Fuat Yazıcı
Manisa

Üye
Nurettin Yağanoğlu
Adana

Üye
Ünal Yaşar
Gaziantep

Sözcü
Ahmet Remzi Çerçi
Adana

Üye
Mustafa Çakaloğlu
Antalya

Üye
Doğan Kasaroğlu
İstanbul

1, 2/b, 3/6, 4, 5/10, 7, 6, 7, 8, 9,
11, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22,
23, 24, 28, 30 uncu maddelere
karşıyım.

Üye <i>Namık Kemal Şentürk</i> İstanbul 1, 2/b, 3/6, 4, 5/10,7, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30 uncu maddelere karşıyım.	Üye <i>Rıfat Bayazıt</i> Kahramanmaraş 1, 2/b, 3/6, 4, 5/10,7, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30 uncu maddelere karşıyım.	Üye <i>Mustafa Sabri Güvenç</i> Niğde
Üye <i>Ahmet Turan Soğancıoğlu</i> Sivas	Üye <i>Şevki Taştan</i> Sivas 3. 4, 7, 8, 9, 14, 20 ve 28 inci maddelere karşıyım.	Üye <i>Osman Bahadır</i> Trabzon 1, 2/b, 3/6, 4, 5/10,7, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30 uncu maddelere karşıyım.

KARŞIOY GEREKÇESİ

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununu 22.4.1983 tarihinde kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiş 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun esaslı şekilde gözden geçirilerek 2839 sayılı 10.6.1983 tarihli Kanunla bazı değişikliklere tabi tutulmuş ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ise 10.6.1983 tarihinde yeni baştan düzenlenerek kabul edilmiştir.

Henüz bu kanunların üzerinden 3 sene geçmemiş ve uygulamada ne gibi aksaklıkların görüldüğü tespit edilmeden Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri tarafından bir teklifle yeni düzenleme getirilmiştir.

Halbuki böyle esaslı değişiklikler partilerarası bir komisyonda esaslı incelenip müşterek bir teklif olarak sunulması gerekir. Geçmiş parlamento çalışmalarında bu kanunlar üzerindeki değişiklikler böyle yapılmıştır.

Siyasî partilerin kongrelerinin 3 seneye çıkarılması ancak bir seçim dönemi için bir kongre isabet ettiği cihetle vatandaşın memleket meselelerinde bilinçli olamayacağından hiç değilse bir milletvekili seçimi döneminde iki defa büyük kongrenin olması gerekir.

Aday tespitinin merkez iradesine bırakılması demokratik esaslara uymamakta, merkez adaylığı müessesesi Siyasî Partiler Kanununun ve Seçim Kanununun kabul ettiği nispi temsil seçim sisteminin sınırını aşmakta ve çok partili demokratik sisteme ters düşmekte ve eşitliği bozmaktadır. Teklifin 11 inci maddesindeki değişiklik oligarşik sisteme yol açmakta ve Partiler Kanununun 101 inci maddesindeki değişiklik Cumhuriyet Başsavcısının partili üyeleri denetiminden hariç bırakmakta ve 103 üncü maddedeki değişiklik ise büyük kongrenin sabote edilmesine sebebiyet vermekte ve 298 sayılı Kanundaki değişiklik ise Anayasanın 31, 133, 67, 79 uncu maddelerine ters düşmekte ve eşitlik ilkesini bozmakta, esasen yabancı memleketlerde bulunan Türk vatandaşlarının seçmen kütüklerine kaydedilmesi ve oy kullanma esası 298 sayılı Kanunun 35 inci maddesinde öngörülmuş seçmen kütüklerinde kayıtlı olmayanların 70 gün süre ile hudut gümrüklerinde kurulacak seçim sandıklarında oy kullanmaları seçim hukukuna ters düştüğü gibi oyların yalnız partilere verilmesi bağımsızların oydan mahrum edilmesi ve seçim düzenini bozması yönünden de Anayasaya ters düşmekte yabancı memleketlerdeki vatandaşların seçmen kütüklerine kayıt edildikten sonra seçim günü yurda gelmelerinin sağlanması suretiyle disiplinli bir şekilde oy kullanmaları daha yararlı olacağından arz ettiğim bu sebeplerden ve ayrıca muhalefet maddeleri bildirilen konularda Yüce Mecliste muhalefetimi arz edeceğim.

Rıfat Bayazıt
Kahramanmaraş Milletvekili

**NIĞDE MİLLETVEKİLİ HAYDAR ÖZALP VE ZONGULDAK MİLLETVEKİLİ PERTEV AŞÇIOĞLU'
NUN TEKLİFİ**

22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

BİRİNCİ BÖLÜM

22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 1. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 10 uncu maddesinin (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(b) Merkez organları ile teşkilat kurdukları il ve ilçeleri, bunların organlarında görev alanların adları, soyadları, doğum yeri ve tarihleri, meslek veya sanatları ile ikametgâhlarını gösterir onaylı listeleri.»

MADDE 2. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 14 üncü maddesinin 6 ncı ve 7 nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz. Olağanüstü toplantılar, Genel Başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun lüzum göstermesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılır.»

«Parti kurucuları, parti üyelikleri devam ettiği müddetçe büyük kongrenin tabii üyeleridir. Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.»

MADDE 3. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 19 uncu maddesinin 3 üncü ve 6 ncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«I Kongresi Parti Tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır. Bu süre iki yıldan az ve üç yıldan fazla olamaz.»

«I başkanı en çok üç yıl için seçilir. Aynı kişi ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez. Yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur.»

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

22 . 4 . 1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26 . 4 . 1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10 . 6 . 1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

BİRİNCİ BÖLÜM

22 . 4 . 1983 Tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 1. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasî partilerin teşkilatı

Madde 7. — Siyasî partilerin teşkilatı merkez organları ile il ve ilçe teşkilatından ve Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu ve il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir.

İl genel meclisi ve belediye meclislerinde kurulacak gruplar ve bunların kurulları parti tüzüğünde belirlenir. Partili belediye başkanı parti grubunun tabii üyesidir. Ancak grubun kararları ile bağlı değildir.

Siyasî partiler, yukarıdaki fıkralarda belirtilenler dışında herhangi bir yerde ve herhangi bir ad altında teşkilat kuramazlar.»

MADDE 2. — Teklifin 1 inci maddesi 2 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 2 nci maddesi 3 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 3 üncü maddesi 4 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

BİRİNCİ BÖLÜM

22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 1. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 1 inci madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 1 inci maddesi 2 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 2 nci maddesi 3 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 3 üncü maddesi 4 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 4. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 20 nci maddesinin 2 nci, 3 üncü, 7 nci ve 10 uncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«İlçe kongresi, ilçe ve çevresindeki köy ve mahallelerde partinin son genel seçimde aldığı oy sayısına göre, seçime katılmamış partilerde ise üye sayısına göre, parti üyelerinin seçtikleri, sayısı 400'ü aşmayan delegelerden oluşur. İlçe yönetim kurulu ve varsa ilçe disiplin kurulu başkan ve üyeleri ilçe kongresinin tabii üyeleridir. Geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri de, kongreye katılma hakkına sahiptirler. Ancak geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinden delege sıfatı olmayanların, kongrede oy kullanma hakkı yoktur.»

«Delege seçimleri; köy ve mahallelerde partinin bu yerlerde son genel seçimde aldığı oy miktarı, seçime katılmamış partilerde ise üye sayısı esas alınmak suretiyle bu yerlere verilecek kontenjanlara göre yapılır. Köy ve mahallelerdeki üye sayısı delege kontenjanı verilmesini gerektiren nispetin altında ise bu durumdaki köy ve mahallelerin diğer köy ve mahallelerle birleştirilerek delege seçilmesi mümkündür.»

«İlçe kongresi parti tüzüğünün göstereceği süreler içinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz.»

«İlçe başkanı en çok üç yıl için seçilir. Aynı kişi, ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez; yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur.»

MADDE 5. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 21 inci maddesinin 5 inci ve 6 ncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kongrelerde yapılacak seçimler ilgili seçim kurulunun gözetimi ve denetiminde yapılır. Bu seçimlerin usul ve şekilleri ile seçimlerde kullanılacak oy pusulası ve listelerin tanzim tarzı siyasal partilerin tüzük ve kongre yönetmelikleri ile düzenlenir.»

«Seçim kurulu başkanı, bir başkan ile iki üyeden oluşan yeteri kadar seçim sandık kurulu oluşturur. Sandık kurulu başkanı ile bir üyesi memurlar, diğer üyesi de aday olmayan parti üyeleri arasından seçilir. Ayrıca her sandık için aynı şekilde üçer yedek üye de belirlenir. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda, kurula memur üye başkanlık eder.»

MADDE 6. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 37 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Parti adaylarının tespiti

Madde 37. — Siyasal partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından, adayların tespitini; serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esasları çerçevesinde, tüzüklerinde belirleyecekleri usul ve esaslardan herhangi biri veya birkaçı ile yapabilirler.

Bu Kanunun 38 inci maddesinde yazılı merkez adaylığı ile partilerin tüzüklerinde gösterilen merkez yoklaması dışındaki parti aday seçimleri seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılır.

Partilerin tüzüklerinde herhangi bir seçim çevresinde bütün üyelerin iştiraki ile yapacakları ön seçimde bu Kanunun ön seçimlerle ilgili hükümleri uygulanır.

Aday tespitinin yapılacağı gün, Yüksek Seçim Kurulu tarafından genel seçimlerden en az yetmişbeş gün önceki bir tarih olarak belirlenip ilan edilir. Seçime katılacak bütün siyasal partilerin tüzüklerindeki usullere göre il ve ilçelerde yapacakları aday tespitleri bütün yurttaki aynı günde yapılır.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti içinde esas alınır.»

MADDE 7. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 38 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Merkez adaylığı

Madde 38. — Siyasal partilerin merkez adaylarını tespiti o partinin merkez karar ve yönetim kurulu yetkilidir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Teklifin 4 üncü maddesi 5 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 5 inci maddesi 6 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Teklifin 6 ncı maddesi 7 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Teklifin 7 nci maddesi 8 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Teklifin 4 üncü maddesi 5 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 5 inci maddesi 6 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Teklifin 6 ncı maddesi 7 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Teklifin 7 nci maddesi 8 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

Siyasî partiler sadece 6 ve 7 milletvekili çıkaran seçim çevrelerinde bir merkez adayı gösterirler. Merkez adayı, parti tüzüğünde gösterilen diğer usullerle belirlenen adayların sıralamasına dahil edilmeyerek ayrıca oy pusulalarına merkez adayı olarak sıra numarası verilmeden yazılır.

Siyasî partiler merkez adaylarını diğer adayların tespiti tarihinden itibaren en geç on gün içerisinde tespit ederek diğer adaylarla birlikte Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler.

Aday listelerinin kesinleşmesinden önce herhangi bir sebeple bu listelerde boşalma olursa boşalan adaylıklar, parti tüzüğünde belirtilen esaslara göre süresi içerisinde doldurulur.

Siyasî partiler milletvekili ara seçimi yapılacak seçim çevrelerinde de adaylarını yukarıdaki esaslara göre merkez adayı olarak belirleyebilir.»

MADDE 8. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 40 nci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasî partiler, Anayasa ve kanunlarda belirtilen şartlara aykırı olmamak kaydıyla adaylarda daha başka ne gibi şartlar bulunması gerektiğini tüzüklerinde gösterebilirler.»

MADDE 9. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 41 inci maddesinin (a) bendinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Üyelerden ikisi o ilçede görev yapan Devlet memurları arasından seçilir. Bunlar kurulun devamlı üyesidirler. İki üye ise aday adayı olmayan parti üyeleri arasından belirlenir. Bunlar, üyesi buldukları parti adına o parti adayları için yapılacak önseçim işlemleri ile ilgili olarak kurula katılırlar.»

MADDE 10. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 42 nci maddesinin 6 ncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasî partiler, üye kayıt defterlerini ve bu defterlere göre düzenledikleri seçmen listelerini veya tüzüklerinde belirlenen diğer usullerden o seçim çevresinde uygulayacakları aday yoklamasında oy kullanacak seçmen listelerini önseçimlerden en geç altmış gün önce ilçe seçim kurulu başkanına vermek zorundadırlar.»

MADDE 11. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 46 ncı maddesinin 3 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Partili seçmen aday adaylarının karşısına işaret koymak suretiyle tercihini kullanır. İşaretleme, merkez adayları hariç, o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısından çok ve yarısından az olamaz. İşaretlemede belirlenen miktar ve nispetlere uyulmaması, oy pusulalarının geçersiz sayılması gerektirir.»

MADDE 12. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 57 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Disiplin cezalarına itiraz

Madde 57. — Hakkında partiden veya gruptan kesin çıkarma cezası verilen parti üyesi, bu cezaya karşı disiplin kuruluna sevkeden organ veya merci veya disiplin kurulunun görev ve yetkisizliği veya alınan kararların kanuna, parti tüzüğüne ve içyönetmeliğe şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla, parti itiraz yollarını kullandıktan sonra nihai karar niteliğindeki son karara karşı otuz gün içinde nihai kararı veren merciin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme bu itirazları, diğer işlerden önce ve en geç otuz gün içinde basit muhakeme usulüne göre evrak üzerinde inceleyerek karara bağlar, bu karar kesindir.»

MADDE 13. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 66 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek veya tüzelkişilerin her birinin bir siyasî partiye aynı yıl içerisinde beş milyon liradan fazla kıymette aynı veya nakdi bağışta bulunması yasaktır. Bağış veya bağışların, bağışta bulunmanın veya yetkili temsilcisine veya vekiline ait olduğunun partice verilen makbuzda açıkça belirtilmesi gerekir. Böyle bir belgeye dayanılmaksızın siyasî partilerce bağış kabul edilemez.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9. — Teklifin 8 inci maddesi 9 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Teklifin 9 uncu maddesi 10 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Teklifin 10 uncu maddesi 11 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Teklifin 11 inci maddesi 12 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Teklifin 12 nci maddesi 13 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Teklifin 13 üncü maddesi 14 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Teklifin 8 inci maddesi 9 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Teklifin 9 uncu maddesi 10 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Teklifin 10 uncu maddesi 11 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Teklifin 11 inci maddesi 12 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Teklifin 12 nci maddesi 13 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Teklifin 13 üncü maddesi 14 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 14. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 101 inci maddesinin (d) bendinin 1 inci fıkrasının ilk paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(d) 1. (b) bendinde sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii veya kurulu tarafından bu Kanunun 4 üncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yılı geçmemiş ise, Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, merci veya kurulun işten el çektilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 4 üncü kısımda yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.»

MADDE 15. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 115 inci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu Kanunun 33 üncü maddesinde yazılı bildirimini yerine getirmeyen, her kademedeki parti görevlisinin seçimi için yapılacak kongreleri veya toplantıları yedi gün önceden mahallin en büyük mülki amirine bildirmeyen parti sorumluları, beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.»

MADDE 16. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«GEÇİCİ MADDE 13. — Siyasal Partiler Kanununda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip, siyasal partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya, kadar, partilerin merkez karar ve yönetim kurulları bu değişikliklerin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidir.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15. — Teklifin 14 üncü maddesi 15 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 103 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Kanunsuz siyasî faaliyetleri, mihrak olma sebebiyle kapatma*

Madde 103. — Bir siyasî partinin, bu Kanunun 78 ila 88 ve 97 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi halinde, o siyasî parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasî partinin yukarıdaki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, 101 inci maddenin (d) bendinin uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca zımnen veya sarahaten benimsendiğinin sübuta ermesiyle olur.»

MADDE 17. — 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 115 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«*Organlarda görev alanların bildirilmemesi*

Madde 115. — Bu Kanunun 33 üncü maddesinde yazılı bildirim yerine getirmeyen parti sorumluları, beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile hüküm giyerler.

Aynı hüküm, her kademedeki parti görevlileri ile yedeklerinin seçimi için yapılacak toplantıların gün ve yerlerini, kongre veya toplantıdan yedi gün önce mahallin en büyük mülki amirliğine bildirmeyen parti sorumluları hakkında da uygulanır.»

MADDE 18. — Teklifin 16 ncı maddesi 18 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15. — Teklifin 14 üncü maddesi 15 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 16 ncı madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 17 ncı madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Teklifin 16 ncı maddesi 18 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

İKİNCİ BÖLÜM

26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile İlgili Değişiklikler

MADDE 17. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kanunun kapsamı

Madde 1. — Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.»

MADDE 18. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Kanunla değişik 52 nci maddesinin 2 nci ve 7 nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu konuşmalardan;

- a) Seçime katılan siyasî partilere ilk gün 20, son gün 10 dakikayı aşmamak üzere iki konuşma hakkı,
- b) Mecliste grubu olan siyasî partilere 10'ar dakikalık iki konuşma hakkı,
- c) Mecliste temsil edilen siyasî partilere 10'ar dakikalık bir konuşma hakkı,

Verilir.

d) Yukarıdaki bentlerde belirtilen konuşmaların yapıldığı günlerin dışında seçimlere katılan siyasî partiler, TRT Kurumunca usulüne göre tespit edilen reklam tarifelerine göre bedelini peşin ödemek şartıyla birinci fıkrada belirtilen tarihler arasında 10'ar dakikayı geçmeyen üç konuşma daha yapabilirler. Siyasî partiler bu bent gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında yaptıkları ve yapacakları icraatı, görüntülü olarak ta verebilirler. Ancak bu görüntülerde diğer partilere sataşma ve hakaret kastı bulunamaz.

«Televizyonda seçime katılan siyasî partiler adına 2 nci fıkranın (d) bendi dışında yukarıdaki fıkralar gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında Türk Bayrağı ile Yüksek Seçim Kurulunun tespit edeceği yere asılacak olan bu kurulun belirlediği büyüklükteki parti bayrağı ve konuşmayı yapan kişi dışında hiçbir görüntüye yer verilmez. Konuşmacılar, ceket giyme ve kravat takmak zorundadırlar; bayanlar tayyör giyerler.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İKİNCİ BÖLÜM

26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile İlgili Değişiklikler

MADDE 19. — Teklifin 17 nci maddesi 19 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — 25.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Kanunla değişik 52 nci maddesinin 2 nci ve 7 nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu konuşmalardan;

- a) Seçime katılan Siyasal Partiler ilk gün 20, son gün 10 dakikayı aşmamak üzere iki konuşma hakkı,
- b) Mecliste grubu olan Siyasal Partilere 10'ar dakikalık iki konuşma hakkı,
- c) Mecliste temsil edilen Siyasal Partilere 10'ar dakikalık bir konuşma hakkı,

Verilir.

d) Yukarıdaki bentlerde belirtilen konuşmaların yapıldığı günlerin dışında seçimlere katılan Siyasal Partiler, TRT kurumunca usulüne göre tespit edilen reklam tarifelerine göre bedelini peşin ödemek şartıyla birinci fıkrada belirtilen tarihler arasında 5 dakikadan az 15 dakikadan çok olmayan üç konuşma daha yapabilirler. Siyasal Partiler bu bent gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında yaptıkları ve yapacakları icraatı, görüntülü olarak verebilirler. Ancak bu görüntülerde diğer partilere satışma ve hakaret kastı bulunamaz.»

«Televizyonda seçime katılan Siyasal Partiler adına 2 nci fıkranın (d) bendi dışında yukarıdaki fıkralar gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında Türk Bayrağı ile Yüksek Seçim Kurulunun tespit edeceği yere asılacak olan bu kurulun belirlediği büyüklükteki parti bayrağı ve konuşmayı yapan kişi dışında hiçbir görüntüye yer verilmez. Konuşmacılar, ceket giyme ve kravat takmak zorundadırlar; bayanlar tayyör giyerler.»

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İKİNCİ BÖLÜM

26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile İlgili Değişiklikler.

MADDE 19. — Teklifin 17 nci maddesi 19 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 20 nci madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 19. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 17.5.1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunla değişik 86 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu Kanunun 94 üncü maddesinin (a) ve müteakip bentlerinde sayılanların dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez.»

MADDE 20. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 17.5.1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunla değişik 94 üncü maddesine aşağıdaki bentler eklenmiştir.

a) Seçmen kütüğüne yazılmayan ve yurt dışında 6 aydan fazla ikamet eden seçmenler, milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün 70 gün evvelinden başlamak üzere seçim günü akşamı saat 17.00'ye kadar yurda giriş veya çıkış yaptıkları gümrük kapısında kurulacak seçim sandıklarında oylarını kullanabilirler.

Bu seçmenler yalnızca seçime katılan siyasî partilere oy verebilirler.

b) Yüksek Seçim Kurulu seçime katılan siyasî partilerin yer aldığı birleşik oy pusulaları ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını Yüksek Seçim Kurulu mührü ile mühürleyerek ilgili ilçe seçim kurullarına seçimlerin başlangıç tarihinden en geç üç gün önce ilçe seçim kurullarında bulunacak şekilde gönderir.

Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; yalnızca seçime katılan siyasî partilerin özel işaretleri, kısaltılmış adları ve tam yazı halinde adları ile her partiye ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan bir boş daire bulunur.

c) Gümrük kapılarında, oy verme gününden önceki yetmiş gün önce saat 08'den oy verme günü olan pazar günü saat 17.00'ye kadar oy kullanılabilir. Oy kullanma tatil günleri dahil olmak üzere 24 saat devam eder.

d) Gümrük kapılarında yapılacak oy verme işleminde görev alacak seçim kurulu ile sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edileceki Yüksek Seçim Kurulu tarafından önceden belirlenir.

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlarlar. İlgili idarî makamlar sandık kurullarına gerekli her türlü kolaylığı gösterirler.

e) Gümrük kapılarında oy verme süresince sözlü ve yazılı seçim propagandası yapılamaz.

f) Gümrük kapılarında seçmen oy vermek için geldiğinde pasaportunu sandık kurulu başkanına tevdi eder.

Sandık kurulu başkanı seçmenin pasaportundan adını soyadını, baba adını, yaşını ve pasaport numarasını tespit eder, seçmen sandık kurulu mührü ile mühürlenmiş olan birleşik oy pusulası ile oy zarfını alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy yerine girer.

Oyunu genel esaslara göre kullanan seçmenin pasaportunun Yüksek Seçim Kurulunca belli edilen yerine oyunu kullanmıştır diye bir ifade yazılır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenerek başkanca imzalanır. Oyunu veren seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılarak oy verme işlemi tamamlanır.

g) Oy verme süresince sandık kurullarının değişikliği sırasında Kanunda gösterilen usulde sandık açılır, çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Oy zarfları ve tutanağın bir sureti bir torbaya konularak ağzı mühürlenir ve ilgili seçim kuruluna muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca teslim edilir.

Genel seçimin yapıldığı gün saat 17.00'den itibaren sandık ve torbalar genel esaslara uygun bir şekilde açılarak sayım ve dökümü yapılır ve sonucu Yüksek Seçim Kuruluna en seri vasıta ile bildirilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 21. — Teklifin 19 uncu maddesi 21 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 17.5.1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunla değişik 94 üncü maddesine aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kurul görevlilerinin ve yabancı ülkedeki vatandaşların oy vermesi

Madde 94. — I. İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan sandık kurulu başkan ve üyelerinin her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini belirleyen ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir, ayrıca, esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Başkan ve üyeler, bu belgeyi sandık kuruluna teslim ederek görevli oldukları sandıkta oy verirler.

Bunların adları ve hüviyetleri o sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak adları hizasına imzaları alınır.

Bu maddeye göre yapılan işlemler tutanağa geçirilir.

II. a) (Seçmen kütüğüne yazılmayan ve yurtdışında 6 aydan fazla ikamet eden seçmenler, milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün 70 gün evvelinden başlamak üzere seçim günü akşam saat 17.00' ye kadar yurda giriş veya çıkış yaptıkları gümrük kapısında kurulacak seçim sandıklarında oylarını kullanabilirler.

Bu seçmenler yalnızca seçime katılan Siyasal Partilere oy verebilirler.

b) Yüksek Seçim Kurulu seçime katılan Siyasal Partilerin yer aldığı birleşik oy pusulaları ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını Yüksek Seçim Kurulu mührü ile mühürlüyerek ilgili İlçe Seçim kurul-

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 21. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 17.5.1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunla değişik 86 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu Kanunun 94 üncü maddesinin (II) numaralı fıkrasında sayılanların dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmemez.»

MADDE 22. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 22 nci madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

h) Gümrük kapılarındaki seçim kurullarından gelen sonuçlar Yüksek Seçim Kurulunca birleştirilir. Kullanılan toplam geçerli oy sayısı Türkiye genelinde kullanılan toplam geçerli oy sayısına ilave edilir. Partilerin aldıkları oylar aynı şekilde diğer seçim kurullarından gelen oylara ilave edilerek her partinin ülke genelinde aldığı geçerli oy miktarı bulunur.

Bu şekilde 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesine esas toplam oylar bulunmuş olur.

Her Seçim çevresinde geçerli toplam oyu, gümrük seçim kurullarından gelen toplam oyun diğer seçim kurullarından gelen oylara bölünmesiyle elde edilen oranda artırılır. O seçim çevresinde kullanılan toplam oylarla bu şekilde hesaplanan toplam oy arasındaki fark partilere; gümrük kapıları seçim kurullarından gelen toplam oydaki hisseleri oranında taksim edilir ve elde edilen rakamlar o seçim çevresinde aldıkları geçerli oylara ilave edilir. Böylece 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesine esas seçim çevresinde kullanılan geçerli toplam oy miktarı ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy miktarı bulunur.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

larına seçimlerin başlangıç tarihinden en geç üç gün önce İlçe Seçim Kurullarında bulunacak şekilde gönderir.

Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; yalnızca seçime katılan siyasi partilerin özel işaretleri, kısaltılmış adları ve tam yazı halinde adları ile her partiye ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan bir boş daire bulunur.

c) Gümrük kapılarında, oy verme gününden önceki yetmiş gün önce saat 08'den oy verme günü olan Pazar günü saat 17.00'ye kadar oy kullanılabılır. Oy kullanma tatil günleri dahil olmak üzere 24 saat devam eder.

d) Gümrük kapılarında yapılacak oy verme işleminde görev alacak seçim kurulu ile sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edileceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından önceden belirlenir.

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlanlar. İlgili idarî makamlar sandık kurullarına gerekli her türlü kolaylığı gösterirler.

e) Gümrük kapılarında oy verme süresince sözlü ve yazılı seçim propagandası yapılamaz.

f) Gümrük kapılarında seçmen oy vermek için geldiğinde pasaportunu sandık kurulu başkanına tevdi eder.

Sandık Kurulu Başkanı seçmenin pasaportundan adını soyadını, baba adını, yaşını ve pasaport numarasını tespit eder, seçmen sandık kurulu mührü ile mühürlenmiş olan birleşik oy pusulası ile oy zarfını alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy yerine girer.

Oyunu genel esaslara göre kullanan seçmenin pasaportunun Yüksek Seçim Kurulunca belli edilen yerine oyunu kullanmıştır diye bir ifade yazılır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenerek başkanca imzalanır. Oyunu veren seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılarak oy verme işlemi tamamlanır.

g) Oy verme süresince Sandık Kurullarının değişikliği sırasında Kanunda gösterilen usulde sandık açılır, çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Oy zarfları ve tutanağın bir sureti bir torbaya konularak ağzı mühürlenir ve ilgili seçim kuruluna

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 21. — 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanuna aşağıdaki Ek Madde ilave edilmiştir.

EK MADDE 5. — Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında kullanılacak olan oy pusulalarının şekli; oy verme, oyların sayı ve dökümü, geçersiz oyların tespiti, sonuçların tutanağa geçirilmesi, ilçe, il ve Yüksek Seçim kurulunca yapılacak birleştirme işlemleri; halk oyuna sunulan kanunla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisindeki çoğunluk ve azınlık görüşleri ile Cumhurbaşkanının görüşünün ve halk oyu sonuçlarının Türkiye Radyo ve Televizyonları aracılığı ile seçmenlere açıklanması ilkeleri bu kanunda yer alan benzer hükümler dikkate alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

10.6.1986 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 22. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 4 üncü maddesinin 6 ncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Milletvekili sayısı yediden fazla olan illerde seçim çevrelerine isabet edecek olan milletvekili sayısının hesabında ilk yedi çıktıktan sonra kalan rakamdan tekrar yedi, mümkün olmadığı takdirde altı, beş... ilave çıkarılır. Bu hesaplamada bir seçim çevresine en az 3 milletvekili düşecek şekilde işlem yapılır.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

muhafaza altına alınmak üzere Sandık Kurulu Başkanınca teslim edilir.

Genel seçimin yapıldığı gün saat 17.00'den itibaren sandık ve torbalar genel esaslara uygun bir şekilde açılarak sayım ve dökümü yapılır ve sonucu Yüksek Seçim Kuruluna en seri vasıta ile bildirilir.

h) Gümrük kapılarındaki seçim kurullarından gelen sonuçlar Yüksek Seçim Kurulunca birleştirilir. Kullanılan toplam geçerli oy sayısı Türkiye genelinde kullanılan toplam geçerli oy sayısına ilave edilir. Partilerin aldıkları oylar aynı şekilde diğer seçim kurullarından gelen oylara ilave edilerek her partinin ülke genelinde aldığı geçerli oy miktarı bulunur.

Bu şekilde 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesine esas toplam oylar bulunmuş olur.

Her seçim çevresinde geçerli toplam oyu, gümrük seçim kurullarından gelen toplam oyun diğer seçim kurullarından gelen oylara bölünmesiyle elde edilen oranda artırılır. O seçim çevresinde kullanılan toplam oylarla bu şekilde hesaplanan toplam oy arasındaki fark partilere; gümrük kapıları seçim kurullarından gelen toplam oydaki hisseleri oranında taksim edilir ve elde edilen rakamlar o seçim çevresinde aldıkları geçerli oylara ilave edilir. Böylece 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesine esas seçim çevresinde kullanılan geçerli toplam oy miktarı ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy miktarı bulunur.»

MADDE 23. — Teklifin 21 inci maddesi 23 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

10.6.1986 Tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 24. — Teklifin 22 nci maddesi 24 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 23. — Teklifin 21 inci maddesi 23 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

10.6.1986 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 24. — Teklifin 22 nci maddesi 24 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 23. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 12 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin 11 inci fıkrası gereğince Yüksek Seçim Kurulunun tespit ve ilan ettiği seçime katılabilecek Siyasal Partiler, 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanunu hükümlerine göre, bütün seçim çevrelerinde aday gösterebilirler. Şu kadar ki, bu partilerin katıldıkları her seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısı kadar aday göstermeleri şarttır.»

MADDE 24. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 13 üncü maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Herhangi bir sebeple iller toplamının en az yarısında milletvekili sayısı kadar aday göstermemiş olan veya bu illerin seçim çevrelerinin herhangi birinde seçilecek milletvekili sayısından eksik aday göstermiş bulunan Siyasal Partilerin Genel Merkezlerindeki yetkili organlarına, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, eksiklerin derhal tamamlanması lüzumu bildirilir.»

MADDE 25. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasal Partiler tarafından iller toplamının yarısından fazlasında milletvekili sayısı kadar aday gösterilmiş olmakla beraber, yarıyı geçen seçim çevrelerinin bir veya birkaçında eksik aday gösterilmesi halinde, Yüksek Seçim Kurulunca o partinin Genel Merkezindeki yetkili organlarına aday listelerinin tamamlanması lüzumu bildirilir.»

MADDE 26. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 26 ncı maddesinin (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(b) Birleşik oy pusulasının en üstüne «Siyasal Partiler» ve bağımsız aday varsa «Siyasal Partiler ve Bağımsız Adaylar» ibaresi yazılır. Bu ibarenin altına, seçime katılan siyasal parti temsilcileri huzurunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, en başta ve ortada partinin özel işareti, özel işaretinin altında kısaltılmış adı, onun altında da tam yazı halinde adı, belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bütün bunların altı çizilir. Bu çizginin altına o partinin kesinleşen aday listesinde yer alan adaylarının ad ve soyadları, aldıkları sıra numarasına göre yazılır ve her adayın ismi hizasına birer boş kare konulur. Merkez adayı bulunan seçim çevrelerinde listenin altı çizildikten sonra «Merkez Adayı» ibaresi, bunun da altına o partinin merkez adayının isim ve soyadı yazılır.»

MADDE 27. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Oyların kullanma şekli

«Madde 28. — Seçmen, Yüksek Seçim Kurulu tarafından yaptırılıp Sandık Kurullarına kadar ulaştırılmış bulunan ve Sandık Kurulu Başkanında oy verme süresince bulundurulması mecburi olan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen «Evet» yazılı mührü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

Seçmen :

a) «Evet» mührünü sadece tercih ettiği siyasal partiye veya varsa yalnızca bağımsız adaya ait özel daire içine basmak veya,

b) «Evet» mührünü tercih ettiği bir siyasal partiye ait özel daire içine basmakla birlikte, bu partiye ait aday listesinden o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının yarısından az olmamak kaydıyla seçilmesini istediklerinin adları hizasındaki boş karelere (X) işareti koymak,

suretiyle oyunu kullanabilir.

Oyunu kullanan seçmen, birleşik oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. «Evet» yazılı mührü, Sandık Kurulu Başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 25. — Teklifin 23 üncü maddesi 25 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Teklifin 24 üncü maddesi 26 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Teklifin 25 inci maddesi 27 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Teklifin 26 ncı maddesi 28 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Oyların kullanma şekli

Madde 28. — Seçmen, Yüksek Seçim Kurulu tarafından yaptırılıp Sandık Kurullarına kadar ulaştırılmış bulunan ve Sandık Kurulu Başkanında oy verme süresince bulundurulması mecburî olan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen «Evet» yazılı mühürü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

Seçmen :

a) «Evet» mühürünü sadece tercih ettiği siyasi partiye veya varsa yalnızca bağımsız adaya ait özel daire içine basmak veya,

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 25. — Teklifin 23 üncü maddesi 25 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Teklifin 24 üncü maddesi 26 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Teklifin 25 inci maddesi 27 nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Teklifin 26 ncı maddesi 28 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 29 uncu madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

Seçmen, oyunu doğrudan doğruya veya tercihi olarak kullanmış ise «Evet» mührünü bastığı partiye bir oy vermiş sayılır. Seçmen, «Evet» mührünü bağımsız adaya ait daireye basmış ise o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

Seçmen, oyunu yukarıdaki (b) bendinde belirtilen şekilde kullanmış ise, «Evet» mührünü bastığı siyasi parti adaylarından adları hizasında bulunan boş kareler içine (X) çarpı işareti koyduğu adaylara tercihini kullanmış sayılır. Ancak, seçmen bu tercih hakkını kullanmak isterse oy pusulası üzerinde adları yazılı adayların yarısı için kullanmak zorundadır. Kesirler tama iblağ edilir.

Tercih işaretlerinin kareler dışına veya yukarıdaki fıkrada belirtilen sayıya uyulmadan konulması halinde, tercih işaretleri, o oy pusulasını geçersiz kılmaz. Ancak, oy pusulası yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın ilgili parti lehine verilmiş bir oy sayılır.

MADDE 28. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye bir fıkra eklenmiştir.

«Bir seçim çevresinde, kullanılan geçerli oyların toplamının, o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilecek sayıdan az oy alan siyasi partilere ve bağımsız adaylara milletvekili tahsis edilmez. Merkez adayı gösterilen seçim çevrelerinden bölme işlemi, bir eksiği ile yapılır.»

«Seçime katılmış ve yukarıdaki fıkrada belirtilen seçim çevresi barajını aşmış olan siyasi partilerin ve bağımsız adayların adları alt alta ve aldıkları oy sayıları da hizalarına yazılır. Siyasi Partilerin oy sayıları, önce bire, sonra ikiye, sonra üçe... ila, o çevrenin çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşmaya kadar bölünür. Merkez adayı gösterilen seçim çevrelerinde bölme işlemi, bir eksiğiyle yapılır. Elde edilen paylar ile bağımsız adayların aldıkları oylar ayırım yapılmaksızın en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısı kadar bu payların sahibi olan partilere ve bağımsız adaylara rakamların büyüklük sırasına göre milletvekillikleri tahsis olunur.»

«Merkez adayı gösterilen seçim çevrelerinde, geçerli oyların en çoğunu almış olan siyasi partinin merkez adayı, milletvekilliğini kazanmış olur.»

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) «Evet» mühürünü tercih ettiği bir siyasî partiye ait özel daire içine basmakla birlikte, bu partiye ait aday listesinden o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının yarısından az olmamak kaydıyla seçilmesini istediklerinin adları hizasındaki boş karelere (x) işareti koymak,

Suretiyle oyunu kullanabilir.

Oyunu kullanan seçmen, birleşik oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. «Evet» yazılı mühürü, Sandık Kurulu Başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

Seçmen, oyunu doğrudan doğruya veya tercihli olarak kullanmış ise «Evet» mühürünü bastığı partiye bir oy vermiş sayılır. Seçmen «Evet» mühürünü bağımsız adaya ait daireye basmış ise o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

Seçmen, oyunu yukarıdaki (b) bendinde belirtilen şekilde kullanmış ise, «Evet» mühürünü bastığı siyasî parti adaylarından adları hizasında bulunan boş kareler içine (x) çarpı işareti koyduğu adaylara tercihini kullanmış sayılır. Ancak, seçmen bu tercih hakkını kullanmak isterse oy pusulası üzerinde adları yazılı adayların en az yarısı için kullanmak zorundadır. Kesirler tama iblağ edilir.

Tercih işaretlerinin kareler dışına veya yukarıdaki fıkrada belirtilen sayıya uyulmadan konulması halinde, tercih işaretleri, o oy pusulasını geçersiz kılmaz. Ancak, oy pusulası yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın ilgili parti lehine verilmiş bir oy sayılır.

MADDE 30. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye bir fıkra eklenmiştir.

«Bir seçim çevresinde, kullanılan geçerli oylarının toplamının, o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilecek sayıdan az oy alan siyasî partilere ve bağımsız adaylara milletvekili tahsis edilmez. Merkez adayı gösterilen seçim çevrelerinden bölme işlemi, bir eksiği ile yapılır.»

«Seçime katılmış ve yukarıdaki fıkrada belirtilen seçim çevresi barajını aşmış olan siyasî partilerin ve bağımsız adayların adları altalta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır. Siyasî partilerin oy sayıları, önce bire, sonra ikiye, sonra üçe... ila, o çevrenin çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Merkez adayı gösterilen seçim çevrele-

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 30. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 30 uncu madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu'nun Teklifi)

MADDE 29. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 35 inci maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«a) 34 üncü madde uyarınca partilerin kazandığı milletvekilleri sayısı tespit edildikten sonra, her parti için ayrı ayrı olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulunca bastırılan cetvele;

1. Adayların adları alt alta yazılır,

2. Listedeki adaylardan herhangi birinin aldığı tercihli oy sayısı, siyasi partinin o seçim çevresinde aldığı tüm geçerli oyların % 25'i oranında olduğu takdirde; her adayın adının hizasına 28 inci maddenin (a ve b) bendleri uyarınca tercih işareti sayısı kaydedilir.»

MADDE 30. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 63 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Seçimde oy kullanmayanlar

Madde 63. — Seçmen kütüğünde ve sandık listesinde oy kullanma yeterliği bulunduğu halde, Milletvekilliği genel ve ara seçimlerinde meşru mazeretleri olmaksızın katılmayanlar, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından onbin lira para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu karar kesindir.»

MADDE 31. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 32. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

rinde bölme işlemi, bir eksiğiyle yapılır. Elde edilen paylar ile bağımsız adayların aldıkları oylar ayırım yapılmaksızın en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısı kadar bu payların sahibi olan partilere ve bağımsız adaylara rakamların büyüklük sırasına göre milletvekillikleri tahsis olunur.»

«Merkez adayı gösterilen seçim çevrelerinde, geçerli oyların en çoğunu almış olan siyasi partinin merkez adayı, milletvekilliğini kazanmış olur.»

MADDE 31. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 35 inci maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«a) 34 üncü madde uyarınca partilerin kazandığı milletvekilleri sayısı tespit edildikten sonra, her parti için ayrı ayrı olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulunca bastırılan cetvele;

1. Adayların adları alt alta yazılır,
2. Listedeki adaylardan herhangi birinin aldığı tercihli oy sayısı, siyasi partinin o seçim çevresinde aldığı tüm geçerli oyların % 25'i oranında olduğu takdirde; her adayın adının hizasına 28 inci maddenin (b) bendi uyarınca tercih işareti sayısı kaydedilir.»

MADDE 32. — 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 63 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Seçimde oy kullanmayanlar

Madde 63. — Seçmen kütüğünde kaydı ve sandık listesinde oy kullanma yeterliği bulunduğu halde, Milletvekilliği genel ve ara seçimlerinde meşru mazeretleri olmaksızın katılmayanlar, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından onbin lira para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu karar kesindir.»

MADDE 33. — Teklifin 31 inci maddesi 33 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Teklifin 32 nci maddesi 34 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 31. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 31 inci madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Adalet Komisyonunca kabul edilen 32 nci madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Teklifin 31 inci maddesi 33 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Teklifin 32 nci maddesi 34 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

